

Din zilele învierii neamului

Măreța adunare

dela

ALBA IULIA

Unde s'a hotărît unirea Ardealului

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

Z. Sandu

3097

Editura : **Librăria Șăteanului**

== **Săliște** (jud. Sibiu) ==

Din zilele învierii neamului

Măreța adunare

de la

ALBA IULIA

Unde s'a hotărît unirea Ardealului, Bănatului,
Crișanei și Maramurășului cu România-mamă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

Z. Sandu

Editura: **Librăria Săteanului**
== Săliște (jud. Sibiu) ==

Introducere.

Bălgradul de veșnică biruință.

«Intr'acea Mihai-Vodă, ridicându-și tabara dela Sibiu, înainta cu încetul spre Alba-Iulia. Prin toate orașele pe unde trecu prin cale, locuitorii alergau înainte-i cu daruri, trăgând puști în semn de veselie și primindu-l cu mare dragoste și entusiasm. Apropiindu-se de Alba, locuitorii orașului și ai județului îl întâmpinară cale de o leghe înainte cu multa cinste și daruri. În capul lor eră episcopul catolic, Dimitrie Naprazdi înconjurat de tot clerul său. El felicită în numele poporului pe domn de sosirea sa, urându-i tot felul de fericiri, o domnie vecinica asupra țării Ardealului ce el dobândise cu sabia, o viața îndelungată și izbânzi multe care să se adauge unele peste altele. În aceiaș zi, Luni 1 Noemvrie (st. n.) Mihai-Vodă intra cu mare pompă în capitala Ardealului. Dorința ce adesea avea, d'a face întipărire asupra popoarelor printr'o strălucita priveliște adaugându-se la vesela îmbătare a unei izbânzi de atâta vreme dorită, făcu pe Mihai de puse în această intrare triumfală o podoabă neauzită în părțile noastre. Intrarea s'a făcut prin poarta Sfântului George. Dela această poartă pâna la palatul domnesc sta înșirați ostașii de ambele părțile caiei, în mai multe rânduri, în dosul cărora se grămadise mii de mii de popor.

Înainte venea episcopul și clerul său, corporațiile orașului, apoi o bandă de muzică, care se compunea de opt trâmbițe ce cu multă armonie modulau sunetele lor, de atâtea tobe de oțel de pe obiceiul turcesc, de un bun număr de flaute și fluiere. În urma acestei orchestre venea Mihai călare pe un măreț cal alb. Opt copii de casă, investiți cu mare eleganță, înconjurau calul domnului».

Astfel descrie nemuritorul Bălcescu întrarea lui Mihai Viteazul în capitala biruinței de vecinică lumină.

Atunci a intrat plămuitorul conștient al idealului sfânt și mare: unitatea națională politică. A intrat numai el, zămislitorul viu. Poporul român a rămas afară de cetate. A rămas să mai ducă jugul greu al robiei trupești și sufletești trei veacuri dearândul. A rămas să mai deie nelegiuitorilor stăpâni mucenici ferecați în obezile morții de chin și rușine. A rămas să deie dajdie de sânge împăraților fără milă și slugilor lor temelii de stâncă pentru mărirea și înălțarea lor mincinoasă.

Acum însă, în 1 Decembrie a intrat în capitala Ardealului sufletul neamului. Și acesta-i faptul ce ne chezășuiește că biruința noastră e veșnică. A intrat întreg poporul, dela rob până la purtătorul stemei, a intrat stăpânit de acelaș sentiment, de acelaș gând, de acelaș îndemn, de aceeaș voință. A intrat sfânta unitate națională, conștiința limpede și puternică, izvoarăta din genuna vremii, sfințită de sânge curat, întărită cu zidurile suferinței și răbdării lui Isus

Căci gonit a fost sufletul neamului, prins și judecat la moarte pe cruce. Greu a fost drumul crucii spre Golgota, chinuitoare și rușinoasă răstignirea între tâlhari. Și l-au îngropat în bezna temnițelor umede.

A trebuit să vină uraganul ce sfărâmă și învie, ce zdrobește și crează. Zdrobește și dripește minciuna, nedreptatea, omoara nelegiuirea și învie dreptatea și libertatea. S'a cutremurat întreg pământul, catapi-teazma împărațiilor a crepat, porțile iadului s'au zdrobit, tainițele de chin s'au deschis și sufletul neamului a înviat în strălucire dumnezeiască și păzitorii temnițelor au orbit de puterea luminei.

Poporul român din Ardeal, Banat din vechea Crișană și Maramureș a intrat în Balgrad, stăpânit de cunoștința vie a unității noastre naționale. Dela opincă până la Vlădică mânați de gândul mare și voința sfântă să întemeieze aici România mare, să dea făptură veșnică visului, care ni-a robit de veacuri sufletul. Căci nu este astăzi român în largile hotare ale pământului strămoșesc, care să nu fie copleșit de marea voință de a fi unit cu toți frații sub o singură stăpânire națională.

Ziua Invierii neamului românesc.

«Ziua de Duminecă, 18 Noemvrie, (1 Decemvrie n.) va rămânea cea mai măreață și cea mai însemnată zi în istoria neamului românesc din Ardeal și Ungaria. Ziua desrobirii din cătușele de veacuri, ziua care ne-a înfăptuit visul neîmplinit, pentru care ne-a răposat moșii și părinții.

Ca o rasplatire a Marilor mucenici ai neamului: Horea, Cloșca și Crișan, s'a ales cetatea Balgaradului drept lacaș de întrunire, cetatea care s'a cutremurat în adâncurile ei la atâtea fapte de bravie, la atâtea dureri și suferințe, peste cari au trecut neamul nostru în scurgerea veacurilor.

Sufletele Marilor apostoli, în frunte cu umbra nerăzbnatului Mihaiu, ne-a luminat gândurile, ne-a întărit voința și a scos din miile de piepturi dorința neclintită ce stăpânește întreaga suflare românească: **unirea tuturor Românilor sub o singură stăpânire română.**

Și au venit la această măreață adunare nepoții marelui Iancu, străjerii neadormiți dela Ighiu, flacăii din Măgina, oastea creștina și disciplinată a Blajenilor falnici Mihălțeni, voinici de pe valea Secașului, bravii mărgineni ai lui Lupăș în frunte cu șoimii Săliștii, mândra oaste a Banățenilor, Maramurașenii, Zarandenii, oștirile lui Radu-Negru și bravii voinici din cetatea

Corvinilor. Toti frumoși îmbracați, ca la cea mai mare sărbătoare a neamului, cu steaguri treicolor în frunte, cu table după comune, cu cântece și cu nadejdi frumoase.

Tot ce are neamul nostru mai ales și-a trimis la această adunare. Sora noastră cea mezină, frumoasa Basarabie, dulcea Bucovina alături de buna mamă România, au luat cu toate parte, prin trimișii lor la marele praznic.

Au venit și dragii noștri frați ardeleni, cari, la începerea războiului, luând toiagul pribegiei au pornit peste celelalte pământuri românești propoveduind celor slabi tărie și strigând în lumea largă »jalea satelor din deal și țipătul muiat în sânge al văduvelor din Ardeal«.

BCU.Cluj / Central University Library Cluj

Drumul spre Bălgrad.

Sâmbăta în 30 Noemvrie trenul special aștepta des de dimineată Sibienii pentru a-i duce la praznicul mult așteptat al Invierii obștei românești. Pela ceasurile 8 gara-i plină. Au venit delegații satelor din vatra Oltului, de pe valea Hârtibaciului, apoi delegații comitatului Sibiu, reprezentanții reuniunilor și institutele culturale, corul șeminarial în frunte cu dirigentul T. Popovici și mulți oaspeți dornici de a fi de față la marea sărbătoare.

Trenul pleacă sub conducerea maiorului Aurel Pacală și Dr. Nicolae Regman încredințați anume de consiliul național. La Cristian și Orlat primim oaspeți noi. Gările și podurile pazite de legionari, ne asigură o călătorie fără incidente.

¹ Raportul coresp. F. P.

Dela Apeldul mic în jos, drumul țării e învârstat de falnicul tricolor. Sunt delegați și oaspeți cari fac drumul cu căruța la Bălgrad. Aproape asupra fiecărei căruțe fâlfaie steagul tricolor.

La orele 3 ajungem în gara din Alba-Iulia unde ne primește compania legionarilor români din Sibiiu venită cu o zi înainte sub conducerea bravului căpitan Barbu. Corul cântă »Pe al nostru steag e scris unire« și »Deșteaptăte Române«, în tactul de marș al căruia străbătem strazile spre inima orașului

Orașul împodobit cu steagurile românești rasună de cântece naționale. Pretutindenea români sosiți din toate părțile românismului. Și trenurile vărsa întruna români. Jurul va sosi numai Duminecă dimineața Așa-i porunca, ca să nu fie aglomerația prea mare peste noapte.

Organizarea și ordinea-i exemplara.

Pregătirile

«Toți intelectualii balgrădenii, în frunte cu președintele Consiliului național protopopul I. Teculescu, V. Urzică, Ioan Pop, Dr. V. Fodor, Virgil Vlad, Aurel Stoisa, Dr. Zaharie Muntean și alții, au fost neclintii în serviciul cauzei, făcând uriașe eforturi. Bravii militari, în frunte cu dnii căpitani Florian Medrea, Nița Negruțiu, locotenentul Ovidiu Grita și alții au format Legiunea română din loc, asigurând bunul mers și ordinea. Mai ales curajosul locotenent Ovidiu Grita, funcționar al institutului »Albina« a cutreerat satele de peste Murăș către Secaș, Ohaba, Henig, Hăpria

Straja, apoi Bucerdea și altele, a vorbit poporului cu o însuflețire de arhanghel și s'a întors la Alba-Iulia cu o ceată de 125 feciori ca brazii, din care a alcătuit o minunată companie, o gardă demnă de curți împărătești, cu care Grita a făcut adevărate minuni. Primăria și poliția orașului a luat-o Români, iar ca șef al primăriei și poliției a fost ales bravul locotenent Grita.

Locul adunării la care numai delegații (trimișii) au putut lua parte a fost »Casina militară«, iar pentru popor câmpul lui Horea de lângă cetate, unde erau ridicate tribune.

Încă de Joi membrii comitetului de primire și de încvartirare au așteptat fiecare tren, primind oaspeți și conducându-l în trasul puse la dispoziție de orașeni.

Și de Joi începând cetatea Balgradului își schimbă haina ei de toate zilele; ceva tainic, ceva dumnezeiesc par'că plutea în aer, cu toții erau stăpâniți de-o simțire și de-un gând: libertatea acestui bun și muncitor popor, care a fost atâta amar de vreme copilul vitreg al străinilor și care a răbdat cu răbdare de mucenic și a așteptat dela Dumnezeu Sfântul ziua mântuirii, ziua desrobirii din lanțurile de veacuri.

În fața hotelului »Hungaria« e o mare de oameni în cafenea și restaurant nu mai poți străbate. Și toți cântă »Deșteaptă-te Române« și aclamă »Trăiască România mare«.

Pecând lumea însuflețita se veselește jos, sus în

¹ Raportul coresp. F. P.

incăperile din etaj, fruntașii neamului se framânta sa toarne în forma veșnică proiectul de rezoluțiune ce ce va aduce mâne în ceasul de împlinire a vremii.

Bănătenii își povestesc cu indignare năcazurile ce au întâmpinat în drum din partea trupelor sârbești, cari s'au silit să-i împiedece în manifestarea liberă a voinței lor. Fruntașii lor s'au și prezentat marelui sfat, cerând ca Banatul întreg sa fie alipit la regatul român. Aceasta e neclintita voința a fiecărui bănațan român și cer să fie spusă explicat și în proiectul de rezoluțiune.

În altă parte un grup de călători desvălesc cu consternare îndreptățita apucaturile josnice ale guvernului revoluționar. Acesta a trimis în creajma sarbarilor agenți plătiți să provoace între români răsvrătiri și să-i îndemne la neascultare față de fruntașii neamului românesc. Dar țaranii noștri i-au alungat ca pe niște venetici leproși.

In ziua învierii.

Slujba dumnezeiască.

Bisericile ambelor confesiuni au praznuit în mod demn și cu solemnitate deosebită momentul acesta mare din viața noastră. În biserica gr.-orientală a slujit episcopul I. Papp cu mare asistența de protopopi și preoți, iar în biserica unită s'a rugat lui Dumnezeu episcopul Frențiu, încunjurat asemenea de mulți clerici distinși. Credincioși mulți în ambele biserici, deși slujba s'a început neobișnuit de timpuriu.

În cursul slujbei s'a poménit stăpânirea românească și sfatul național român și s'a înălțat rugăciune de luminarea minții și curățirea sufletului, pentru că lipsiți de orice prihană să ne împartașim de marele praznic care ni-a gătit nouă Domnul. Rugăciunea aceasta a cefit-o episcopul Cristea și ochii credincioșilor înotau în lacrimile bucuriei neferecate.

Corul profesorului T. Popovici a cântat frumos și precis raspunsurile liturgice, iar la finea serviciului divin »Deșteapă-te Române«. Cu sufletul curățit și înălțat spre Tatăl ceresc mulțimea cântă împreună cu corul și joară ca mai bine moare, decât să mai rămână slugă la străinul fără suflet.

Spre cetățuie

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Des de dimineța vin cete-cete de români în haine de sarbatoare, împodobiți cu tricolor. Sunt satele din jur, cari își trimit sub flamura națională reprezentanții. Și vin în ordine de legionari, în șiruri de câte patru și urca spre cetățuie.

De ambele laturi ale drumului sunt posturi de legionari români îmbracați în sumane de panura albă cu caciuli a lă Mihai Viteazul. Asemenea și cetățuia e strajuită de legionari. Doi legionari postați pe mucea valului de întarire — făcând exerciții de atac unul față de altul, de sigur sa-și alunge frigul din oase — te duceau cu ochii suletești înapoi pe vremea lui Mihai Viteazul. Îți pareă că aceștia sunt aveau soldați de-ai lui Mihai.

Porțile cetățuiei sunt despoiate de pajurile nemțești; pretutindeni fâlăie tricolorul românesc. Mulțimea

trece înainte pe sub poarta lui Mihai Viteazul, spre câmpul lui Horia, unde sunt ridicate vre-o 8 tribune pentru propovăduirea Evangheliei, a religiei celei noua.

Și lumea românească curge râu spre întinsa câmpie. Un ofițer pus la poarta sa numere, a ajuns până la 120,000. Mai departe n'a avut răbdare, căci lumea venea tot mai multă pareca. Se susține că au fost aproape de 200 mii de români.

Câți delegați au trimis ținuturile românești? Mulți! S'au împărțit 1400 de bilete și sute de delegați se plâneau, că sosind prea târziu, au rămas fără bilet.

Sala de ședințe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

e gătită cu ramuri de brad și steagurile antantei, ale neamurilor cari au stăruit în măsură hotărîtoare la eliberarea noastră. În colț la stânga starue vânătorul și albul jugo-slavilor, urmează steagul cehilor, al Statelor-Unite, în mijloc steagul României, apoi al Franței, Angliei, Italiei și Belgiei.

În fruntea salei e pōdiul cu mesele verzi, la cari se vor așeza conducătorii politici și bisericești ai neamului. Urmează masa gazetarilor. Sînt reprezentate foile: Românul (Ioan Clopoșel), Drapelul (Alecsandru Vasilie), Gazeta Poporului (Dr. I. Broșiu), Unirea (Dr. Coltor), Foaia Poporului Român (L. Paucherov), Telegraful Român (Dr. N. Regman). Biroul de presa al gardelor naționale (Ioan Montani), Foaia Diecezană și Lumina (Dr. Cornel Cornian), Calea Vieții (Dr. Nicolae Brinzeu), Revista Economica (Constantin Pop). Foaia

Poporului (El. Măgeanu). Glasul Ardealului (Daute O. Gherman), Opincea (Dr. Romul Molin), Biserica și Școala (Dr. T. Bociș) și Glasul Bucovinei (Alecă Procopovici). La masa ziaristilor ia loc și stenograful angajat de ziarul Românul dl Vasile Vlaicu, șef-contabilul Băncii generale de asigurare.

Vin fruntașii neamului

Apariția lor pe podiul ce-i așteaptă e întâmpinată cu ovațiuni fruntunoase. Cel dintâi care urcă tribuna e vestitul profesor de pe vremuri Vasile Goldiș, unul dintre cei mai înțelepți și hotărâți politicieni. E aclamat din toate părțile. Ivirea lui Maniu deslanțue un uragan de aplauze. Insufletețrea e fără margini când vine Dr. St. C. Pop, Vaida, Mihali, G. Pop de Băsești, doamna C. Pop, episcopii gr.-or. și gr.-cat. Episcopul Cristea e primit deosebit cu aplauze și strigate «trăiască metropolitul Cristea». Tot astfel se aclamă și vicarul Suciu dela Blaj cu «trăiască metropolitul Blajului». — Episcopii uniți poartă poteapiu roza închis, iar cei orientali camilafca împodobită cu tricolor.

Mare însufletețire a stârnit în sala tixita de delegați apariția trimișilor României: generalul Leonte, colonelul Bancilă, foștii deputați Paucescu și Pilica Ioanid și profesorul Halita; apoi basarabeni Pan. Halipa și Vladimir Cazaciu și bucovineanul Alecă Procopovici. Indelungate aplauze se fac reînviaților ziaristi Gh. Pop, Eugen Goga și Iosif Schiopul, cari pe vremuri prin scrisul lor facusera din Tribuna cea mai buna foaie românească din

câte am avut. Locul prezidial îl ocupa Gh. Pop de Băsești.

Scurt înainte de deschiderea adunării apare la masa gazetarilor căpitanul Bagulescu, de unde vestește cu glas înalt: vin dela Csikszereda, dela misiunea franceză. (Lunea striga: «traiască Franța, traiască România!») E ridicat pe umeri și urcat pe podiu, asemea și adjutantul lui, locotenentul Marculescu.

În momentul când președintele M. S. N. R. se ridică, lunea erupe: «Traiască Regele Ferdinand», iar galeria unde era mulțimea femeilor: «Traiască Regina Maria».

Ședința istorică

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La orele 10 și 30 minute sună clopotelul, iar președintele M. S. N. R. Dr. St. C. Pop începe graînd:

Onorata adunare națională!

Marele stat Național, în ședința sa din 7/20 Noembrie, a hotărât convocarea marelui Adunări naționale a națiunii unitare române din Ungaria și Transilvania. (Voci: Traiască! Alte voci: Dar Banatul? Tacere. S'auzim). De loc mai potrivit am aflat Alba-Iulia, aceasta Mecca a neamului românesc. (Orașul cel mai sfânt al Turcilor este Mecca, unde se duce fiecare om odată în viața de se închina) unde zac moaștele celor mai mari mucenici naționali.

În anul 1914 s'a început războiul napraznic și nu era minte omenească, ce și-ar fi putut închipui mărimea, ce avea să și-o ia acest război.

Noi am văzut-o: românii noștri, cum au plecat dela vatra lor părintească. Una am văzut-o, că ni s'au dus tinărul și bătrânul, și apoi, dacă a mai rămas cineva și a mai avut o păreche de boi, ori o păreche de cai, a fost luat să fie trimis la hotarele Galiției, ori în Polonia rusească, să facă serviciu cu vitele sale, și cine n'a avut nici boi, nici cai, în sfârșit și acela a trebuit să plece, să se ducă (Voci: Așa-i!) Acasă au mai rămas mamele pline de jale, și de lacrimi, și noi nu știam ce se întâmplă în jurul nostru. Auziam numai dela vecinii noștri despre Volhinia, Polonia și altele.

Soldatii și oamenii noștri ne întrebau:

«Ce-i Domnilor? Drept e, că România ține cu noi, și ca ni se vor împlini toate trebuințele? Drept e, ce ne spun ofițerii?»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a început războiul cu minciuni (Așa-i!) s'a continuat cu cele mai sfruntate minciuni și înșelăciuni (Așa-i!)

Când ziceam noi în casa țării și aici acasă când le-am strigat: «Stați, Domnilor, nu fiți atât de nemiloși, vedeți cum curge sângele miilor de jertfe ale neamului nostru: —, ni s'a răspuns: «Ce vă făliți, că nu voi, ci armata maghiară a secerat gloriile cele mari (voci: unanime: Nu-i drept! Jos cu ei! Iarmă, proteste, Nu-i drept! Se liniștete puțin spiritele: S'auzim!)

Cedam, ziceau ei, poate că țaranul vostru este de omenie și lupta cinstit, însă voi, popilor, voi inteligența, voi învățătorilor, voi sânteți tradători, voi ați trimis în țara românească pe Lucaci și pe Goga, voi ați subminat temelial poporului (protestări grozave: Minciună!) Cu toate că, Domnilor, cu toate că numai atunci s'a

început războiul, totuși mai ales în părțile Banatului, au fost închiși, au fost țarați și internați cu sutele (întreruperi în adunare: *Trăiască banătenii! Trăiască internații!*)

Aceasta, *Domnilor*, a fost numai începutul (preludiul) vremurilor, cari au urmat. Când a venit cea mai frumoasă și cea mai fericită zi a mamei noastre, România, (turtuni de strigate: *Trăiască România, aplauze repetite, Trăiască, prelung și repetit, s'auzim!*) când unii înțelepți frați ai noștri n'au putut suferi durerile fraților lor din Transilvania, Ungaria și Banat (*Trăiască*) *Domnilor!* Au trecut munți să ne salveze, să ne scoată din robie (*Trăiască!*) Cu acest termin se începe Golgota neamului românesc. (Așa-i!) Să nu credeți însă, *Domnilor*, BCU Cluj / Centrul Universității Iașului / Biblioteca Cluj că nu sântem conștii să dăm partea leului scumpei noastre României, pentru că jertfele, pe care le-a adus România sânt atât de mari în proporții cu jertfele, care le-am adus noi, încât cu pietate și cu smerenie trebuie să ne închinăm acelor factori, cari au venit în ajutorul nostru.

Ce s'a întâmplat aici acasă, *Domnilor*, toți o știți: voi preoți, dascăli, cari ați fost purtați printre sulii. Este Golgota neamului românesc, este Clujul blăstămat unde mii și mii de suflete (o voce în adunare: *Cinci mii!*) au suferit suferințe de martiri. (*Trăiască cutare și cutare, nume amestecate, nu se pot distinge*). Dar nici voi mărginașilor, la care vi s'a răpit averea, n'ați fost mai pre jos. Nu s'au mulțămît numai cu viața noastră. Cheltuielile cele mari ale unui război nebun, au voit să le acopere din avutul nostru.

Nici voi, mamelor și vaduvelor, cari șiroaie de lacrimi ați varsat după fiii și barbații voștri, n'ați fost cruțate. O știe un neam întreg.

Acum se întoarce roata așa, că noi am avut cea mai grea soartă. Voi sânteți liberatorii, mândria sufletului nostru, dar noi în urma unei idei care te silește să-ți omori fratele, noi am avut trista și jalnica soarte de robi.

Care nu și-a ridicat pumnalul în contra fraților noștri, a fost strivit cu gloanțe de mitraliere și pușca. (Intreruperi: Și acum pușcă în noi) Nu cred, că în istoria' popoarelor se mai găsește un caz asemenea.

Sărman neam românesc; La sud cu frații tăi din Timoc, la răsărit cu frații tăi din România, la nord răsărit cu frații din Basarabia, poate că istoria veacurilor viitoare ne-oi descrie gemetele durerilor, ce azi nu încap în mintea omenească.

Acești frați au trebuit să stea față în față contra fraților, să se ucidă unul pe altul.

Cine pe fața pământului, ce sociolog, ce economist național, ce filosof, ce bărbat de stat, care om cuminte mai poate pretinde dela acest neam să mai sufere încă odată repetarea acestei suferințe? (Strigăte: Niciodată! Plâns cu hohot, trăiască România Mare)

Fraților! Chiar frumoasa Românie, ce a sărit într'ajutorul nostru, prin forța cea mai barbara și mai neumană a fost învinsă, chiar mica Românie a trebuit să sufere de asemenea cu popoarele cele mari, să aducă jertfe poate înzecite decât acele puteri, nici România, nici noi n'avem să deplângem hotărârea de a

fi intrat în război, căci hotărîrea acesta ne-a format titlul de drept la adunarea și hotărîrea noastră de astăzi.

Momente senine apar pentru neamul românesc atunci, când se amestecă în război Statele-Unite Nord Americane (trăiască Statele-Unite, trăiască Wilson) și marele Wilson, al doilea Mesia (aplaude furtunoase aclamațiuni: Trăiască Wilson) face legi pentru popoarele lumii.

Din glasul lui am auzit prima dată o veste îmbucurătoare pentru noi. Cuvintele cele mai sublime și mai înălțătoare, care le-a rostit acest bărbat, și care nu se prea repetază, nu se prea publică, sînt următoarele: «Voim liberă dispunere a popoarelor asupra sorții lor (voci trăiască!) însă înainte de toate voim ca aceasta liberă dispunere să nu fie o frază, pentru-că cine o aplică ca frază, asupra capului lui se va sfărîma toate consecințele!

Cuvinte de aur a spus Wilson: «Eu vad că ratacirea acestui războiu își găsește începutul în asuprairea popoarelor mici, neorganizate, cari n'au fost în poziție niciodată să-și spună cuvîntul, la care stat voiesc să aparțină, cari n'au avut nici odată puterea liberă și independentă la întocmirea lor în state». Vedeți: Cui sunt adresate aceste cuvinte? Oare nu și poporului românesc?

Domnilor! Nu mai suntem acel popor care a stat aici în robie și a fost împetrișat artificial cu asupraitori, cari ni-au luat fiecare comună de stăpînirea noastră. Nouă ne-a fost imposibil ca în casa țării să primim cel puțin un minimal de drepturi, căci când am cutezat să

mari. N'a trebuit mult, ca deodată, ca prin minune să se surpe acest ticălos târg de minciuni și numit: alianța a puterilor centrale (strigate: Jos cu ei! S'au dus, bine că s'au dus!) Acest putregai întemeiat pe minciuna, pe tiranie și pe cele mai josnice interese personale, au trebuit să se prăbușească cu regii și împărații lor cu tot.

Domnilor! Comitetul partidului național român (aclamațiunii să traiască!) la timpul potrivit, în parlament și-a spus cuvântul sau (voci: traiască Vaida, ap-lause, strigate Vaida, Vaida, sus cu Vaida), prin rostul Dlui deputat Dr. Alexandru Vaida-Voivod, a adus la cunoștința lumii întregi și mai ales vecinilor noștri, că noi de dreptul firesc al popoarelor de a-și determina singuri soarta, voim să uzăm și declaram, că noi odată pentru totdeauna ne desfacem de națiunea un-gurilor, (Voci: Așa-i, așa trebuie). Am declarat, că nu mai cunoaștem parlamentul maghiar și guvernul maghiar în cauzele noastre, că voim singuri neinfluențați de ni-meni a putea să ne hotărîm și noi vom statori condițiile și raporturile cum să ne așezăm între statele libere, ca stat liber și cordonat Acest început, dom-nilor, a fost în 19 Octomvrie st. n. După aceasta eve-nimentele au urmat cu o iuțeala sguuitoare. Tot ce doriam și așteptam noi era: Doamne, Doamne, dă sa vină un glas lămurit și pentru neamul nostru. Prea mult ne-am înșelat până acum. Nu credeam, nu vedeam situația curată.

Atunci, fraților, apare scrisoarea aceea, care cred, ca V-a făcut pe toți să tremurați de bucurie. Am plâns ca copii și am întins jocuri de bucurie. Solia lui Wilson

(voci: trăiască Wilson, trăiască Lansing), în care se spune că marele prezident cunoaște jertfele cele mari, care le-a adus pentru civilizațiune și pentru omenire mica Românie (voci: trăiască România) îi recunoaște revendicările și înainte de toate îi recunoaște dreptul la o unitate națională (Trăiască România mare, aplause, aclamațiuni lungi, trăiască unitatea națională), ne-a asigurat America puternică, care nu are numai 160 milioane de locuitori, mai are și 10 milioane de puști la spatele sale cari credem, că sunt de ajuns, pentruca acest drept al nostru nu numai să-i recunoască, ci e în stare să-l și apere la nevoie.

Ce a urmat, domnilor, este o dezvoltare logică a împrejurărilor. Noi cari am fost supuși de lumea noastră în fruntea afacerilor naționale, am aflat momentul psihologic de sosit pentru a anunța dușmanilor noștri de secol, cumcă noi primim imperiul peste toate ținuturile locuite de Românii din Transilvania, Ungaria și Banat (trăiască!). Credem domnilor, că ce am făcut bine am făcut (voci: «Trăiască!» «Nu se putea mai bine»). Dușmanii noștri însă nu au voit să ne recunoască acest drept (Voci:jos cu ei). Și când au văzut că valahii aceștia oropsiți, că iobagii aceștia nu se în-suflețesc pentru treburile lor, ne-au ridicat acuza că înșelăm poporul (strigăte de protestare: Nu-i adevărat, minciuni!), că noi nu suntem dispuși să primim bunătățile cele mari cari ni le ofer ei (voci! nu le primim!) fraților! între acestea noi neînfricoșați, cu fruntea ridicată am mers cu un pas mai departe și am publicat manifestul marelui stat național român (voci: trăiască!)

Permiteți-mi, Domnilor, să cetesc ceva din acest manifest, să vă cetesc voința noastră: citește: «Neamul românesc din Ungaria și Transilvania nu admite mistificare asupra condițiilor propuse. Protestează împotriva revendicărilor maghiarilor asupra teritoriului românesc, care dela descălecarea împăratului Traian a fost muncit de brațele noastre și a fost scaldat cu sângele jertfelor noastre și sub nici o condițiune nu mai suferim o legătură de stat cu națiunea maghiară, ci neamul nostru este hotărât a-și înființa statul sau liber și în (voci, nedumeriri, «ce-i asta?») cetește . . . sprijinul lumii civilizate își declară sărbătorește că vom peri mai bine cu toții decât să stăm mai departe cu maghiarii.

Națiunea română speră și așteapta, pentru liberarea întregului neam românesc, cu care una vom a fi de aici înainte (Voci: așa-i, una trăiască, aplause etc.).

Fraților, poate prea lung va vorbesc, însă în convingerea mea cred, că am făcut bine, că V'am schițat acestea.

Cu aceste comitetul național și-a împlinit datorița față de națiunea sa (Aplause, să trăiască!)

A spune mai mult, voi reprezentanții poporului sunteți chemați! (Voci: Trăiască România mare, aclamațiuni unanime trăiască România mare, voci puternice: Fără condițiuni, strigate: Să auzim, Iarmă: fără condițiuni, s'auzim!) După toate acestea, ținând cont de mandatul primit dela dvoastră, noi am venit înaintea D-voastră și declarăm cu hotărâre sfântă că poporul român este matur, își cunoaște chemarea sublimă în lumea civilizată (trăiască aplauze, vrem unirea tuturor Românilor).

Propunerile le va face comitetul provizor. Cu stiala va salut pe voi reprezentanții ai poporului român, salut cu dragoste pe reprezentanții României cari nu vreau să facă aici politică (trăiască, aplause) și cari nu vreau să le spun numele, pe reprezentanții Basarabiei: vicepreședintele Sfatului Țării: Pantilimon Halipa și delegatul Cazacliu, pe reprezentantul Bucovinei: prof. Alecu Procopovici. Salut corpul voluntarilor din Transilvania și Unguria cu sediul în Iași: Dr. Victor Deleu, Vasile Osvadă, Vasinca, Eugen Goga, Bihorean.

Eu mi-am împlinit misiunea. Dumnezeu să ne dea înțelepciunea ca să aducem hotărâri!

Numesc de notari ad hoc pe d-nii Dr. Laurențiu Oanea, Dr. Sever Miclea, iar de raportor al comisunii de verificare Dr. Ioan Suciu.

Raportor Dr. Suciu:

Domnilor delegați!

Comitetul național central din Arad a convocat la 15 I. tr. adunarea națională de astăzi, a poporului român din Transilvania, Ungaria și Bănat pentru-ca să decidă asupra sorții sale. Credenționale au intrat nu numai din cele 26 comitate, ci au mai intrat dintr'unul, deci total 27 comitate. Au intrat credenționale aproape din toate cercurile electorale, adecă din 130 de cercuri electorale și au venit peste 680 de delegați. Afară de aceștia, multe cercuri au ales și suplenți. S'au prezentat Prea Sfințiile Lor, Domnii episcopi (Aclamațiuni Trăiască!), au sosit exmișii Consistoriilor fiecare consistor și capitul și-au trimis delegații lor. Apoi socie-

tațiile culturale românești, ca fondul de teatru, asociațiunea transilvană pentru cultura poporului român și peste o sută de alte asociațiuni. S'au prezentat dela fiecare școală medie și dela institutele pedagogice delegați speciali. Au sosit delegații reuniunilor învățăto-rești, ai reuniunilor de meseriași, delegații partidului social-democrat român și au venit și aceia, cari re-presintă viitorul națiunii noastre, tinerimea universitară română. Aici sunt credenționalele, aici e lista delega-ților, dacă doriți să cetim lista delegaților (întreruperi: Nu-i de lipsă! Le vedem! le vedem! Să nu se cetească)!

Raportez numai scurt, că s'au prezentat delegați și din comitatele: Trei-Scaune, Ciuc, și din Cenad, Biciș, din Sabolei și chiar din Ugocia la adunarea națională de astăzi, la încoronarea misului tuturor româ-nilor. S'au prezentat învingând și trecând peste pedeci mari frații din Torontal.

Comisia verificătoare a aflat toate actele în ordine. Vă rog să luați la cunoștință.

Nu pot trece cu vederea, ca să nu amintesc, că au sosit mii de adrese de aderență și că toate acestea aratănd, că fiecare știe, ce avem să facem. Despre acestea se va face dare de seamă publică, dar cred, că astăzi să nu le cetim aici.

Sunt 1228 de delegați (Voci, Numai)? Voci pe galerie: Dar reuniunile femeilor? În sală voci: (Tră-iască femeile române)!

Declar adunarea națională de capace a aduce hotărâri decisive în marea adunare națională, prin ur-mare deschid ședința.

- Domnilor! (Trăiască) Domnilor! Comisiunea de candidare a biroului Vă facem următoarea propunere:

Binevoii a alege de președinți pe Domnii George Pop de Basesți (Trăiască Badea George, Trăiască prelung și repețit. Badea George se ridică, primește), pe Prea Sfinții Episcopi Ioan I. Pap și Dr. Demetriu Radu (aclamațiuni), de vicepreședinți pe Domnii Dr. Teodor Mihali, Dr. Stefan Cicio Pop și Ioan Flueraș, de notari pe domnii Dr. Alexandru Fodor, medic în Bălgrad, Dr. Sever Micla, Dr. Caius Brediceanu, Dr. Silviu Dragomir, Dr. Deleu Ioan, Iosif Ciser, Dr. Ionel Pop și Dr. George Crișan. (Adunarea i-a aclamat prelung și i-a primit).

Se ridică Badea George: Prea iubiții mei! Onorată adunare a tuturor românilor din Transilvania, Ungaria și Bănat.

Națiunea română la toate evenimentele mari istorice, în trecut și astfel și astăzi s'a adunat pentru a decide asupra sorții sale. Așa, onorată adunare, în anii 1848, când era cea mai grea sarcină asupra națiunii române, greutatea robiei, s'au adunat pe câmpul libertății la Blaj și acolo adunarea națională a luat hotărîrea cu care avea să înfrunte lobăgia în care gemea sărmana națiune română.

După aceasta a urmat Domnilor în patria noastră, dar ce am să mai esplic și eu după escelentele esplicări ale nepotului și fratelui meu, ale amicului meu Cicio Pop? Curatul adevăr și netăgduitele stări de lucruri ni le-a prezentat și din trecutul mai îndepărtat, dar mai cu seamă din cei patru ani și jumătate din urmă.

Dupa desrobirea noastra din iobagie a urmat alia iobagie și mai mare, iobagia sufletelor noastre. Ne-au luat toate libertățile suleștești cu robia, în care nu ți-a fost iertat ca tu să dai mâna cu fratele și apoi iobagia de clasa.

Astfel, onorată adunare, la locul acesta sfințit de sângele marilor noștri martiri, v-ați adunat și D-Voastră în localul acesta să sfărâmați și cătușile robiei noastre spirituale, ale robiei noastre seculare și să decidem ca un popor liber asupra sorții noastre, precum ne-a trimis solia marele Wilson, care a fost cel dintâi, care a înțeles, cumcă sfintele învățături ale lui Isus Cristos, cum tiebue să se aplice între popoare.

Ne-am adunat aici, ca să hotărîm asupra sorții noastre. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Eu vă salut pe toți cei prezanți. Salut adunarea liberă a tuturor românilor din Transilvania, Ungaria și Banat, și rog pe Atotputernicul Dumnezeu să ne ajute să punem peatra fundamentală a fericirii neamului nostru românesc. Declar ședința de deschisă. (Aplause, aclamațiuni).

Dr. Silviu Dragomir: Onorata Adunare Națională! Din partea Comitetului executiv al partidului național a sosit următorea adresă la comitetul național central. Va rog să-mi dați voie să o citesc, (Citește). Comitetul executiv al partidului național român din Transilvania, Ungaria și Banat, sosind era de liberă dispunere, își depune mandatul. Dat în Băsești la 30 Noembrie 1918. (Aclamațiuni furtunoase Traiasca Badea George). Propune ca adunarea națională să

ia cunoștința depunerea mandatului. (Voci Traiasca Badea George!)

○ nouă evanghelie.

Urmează la cuvânt Vasile Goldiș. E întâmpinat cu o furtună de aplauze. El este încredințat cu cetirea proiectului de rezoluțiune.

Dar înainte de a vesti cu glas de apostol evanghelia, legatura cea noua, face într'o clasica vorbire istoricul neamului românesc. Ascultându-l, **ascultați Testamentul vechiu al Românilor, te pregătește cu o logică de fier pentru noua religie, pentru Evanghelia sfântă a zilei de mâne, pentru legătura dumnezească ce ni-a pregătit-o din veșnicie Domnul.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mărită adunare națională!

Zamislit din necesitatea imperiului roman de a-și așeza o sentinelă puternică în Carpații sudostici și coborârile lor împotriva semințiilor barbare dela miazănoapte și răsărit, cari amenințau cultura umană, creiată prin geniul latin, neamul românesc dela început și până astăzi a îndurat soarta aspră rezervată oricărui sentinele credincioase: loviturile dușmane și stărnica rabdare.

Bogată și fericită la început, Dacia romană în curând se făce trecătoarea nesfârșitelor seminții, cari orbite de stralucirea departe a Romei de aur se gonesc întrecându-se spre fermecătoarele orașe ale împărăției. Lovită de putreziciunea oricărui neam, care se oprește cu cerbicie la un anumit fuziei pe scara civilizațiunii și năpădită în această slăbiciune de furnicarul no-
roadelor barbare, Roma sucumba.

Creanga tăiată de puternica tulpină, colonii lui Traian își adăncesc rădăcinile prin stânci și vai și roditoarele ogoare ale

Nefericirea lor fu marită prin inimi din afară: Unguri, Leși și Tătari. Se ridică în urmă semiluna și acum Românii sunt sortii să-și apere cu sângele lor nu numai trupul și avuții ci și sufletul și credința.

Scut s'au făcut culturai plâpânde ce începu să încolți pe temeiurile învățăturilor lui Cristos și prin jertele lor țară seaman întru apararea progresului civilizațiunei umane față de concepția inferioară a mohamedanismului propagat principal cu mijloacele barbariei, Românii și-au făurit titlu neperitor și îndreptățire la recunoștința întregii omenimi. Nimic nu dovedește mai mult tăria credinței creștinești a sufletului acestui popor, decât faptul, că în numele luptei creștinătății împotriva păgânilor mai întâi după răslăfirea neamului prin soarta fatală s'au putut face pentru o clipă unirea lui în cetatea aceasta prin brațul puternic al geniului sânteeilor al Viteazului Mihai.

Dar aceasta vine o clipă din jurul cauzei unirea unei scântei electrice și trupul neamului nostru se franse iar în baiați. Frații noștri de pe coborășurile răsăritene ale Carpaților și din șesurile hotărnicite prin Dunarea de jos și apele Nistrului îndurară suveranitatea turcească, suferiau prădăciunea Leșilor și Tătarilor îngrășara cu sângele lor lifta blestemată din Panar. Tara Cernăuților și mormântul lui Ștefan cel mare îl răpi hoțeste pajura spurcată a Habsburgilor perfizi, dulcele câmpii ale Basarabiei le fura muscalul tiran. Iar noi cei ce rămăsesem la vatra străbună în Ardeal, Banat și Tara Ungurească am fost dripiți de cea mai crâncenă soartă ce-o poate avea un neam de oameni în lume. Am fost lântuiți într'o robie trupească, economică și sufletească, cum nu se mai pomenește în istoria întregă a omenimii. Incercarea desperată în 1784, de a scutura jugul, n'a avut rezultat și sfârșitul din acest oraș al țaranului Horia așteaptă încă geniul literar, care să întruchipeze una dintre cele mai înfiorătoare tragedii ale istoriei. Adevăr a grăit S. Bărnăuțiu în epocalul său discurs rostit în catedrala Blajului în ziua cea mare din 1848 zicând: Dacă nu-și poate închipui cineva greu-

fațile, ce le suferiau iudeii dela faraoni, sa se uite la faraonii din Ardeal.»

Veacuri de-arândul poporul românesc, adevăratul și legitimul proprietar al pământului, ce fusese odată Dacia romană, a fost socotit strein și sclav pe pământul său strămoșesc.

Iar când după suferinți de secolii din depărtatul apus, dela dulcea soră latină, care pășește în fruntea giușilor spre lumina desăvârșirii, a sosit și în munți noștri duhul libertății, egalității, și frățietății, când credeam să înviiem la libertate prin înfocurile create de lumea nouă, vechii noștri oprimatori s'au înfrățit cu împăratul, pe care ei îl detronasera, cu împăratul, pentru care noi vărsasem sângele nostru cu credința și aceste două puteri ne-au robii din nou. Umbra îndurerată a regelui munților, a scumpului nostru lăncu, rămâne pentru vece clasică dovadă a legendarei ingrătitudini habsburgice. Impotriva voinței noastre au unit Ardealul nostru cu Țara Ungurească și printr'un consiliu de război și prin înfrățirea cu împăratul luat libertatea culturii, ne-au desființat politicește, bisericile noastre le-au așezat tendinței lor de opresiune și ni-au făcut imposibil progresul economic, prin care am fi putut să ne apărăm împotriva navăllirii ordelor străine pe pământul părinților nostri.

Intr'aceasta priviam cu iubire dutoasă la frații nostri dela Răsarit, cari începuseră a se reculege din urgiile vremilor barbare. Resimțiră obârșia comună și la razele lumini primite dela Apus conștiința națională săvârși la 1859 unirea Principatelor române sub bunul și lunusatul Cuza-Vodă, iar sângele vărsat din nou cu atâta vitejie împotriva păgânilor la 1877 scutura și cele de pe urmă zăle ale lanțului, care lega România de Constantinopol și la 10 Maiu 1881 Carol de Hohenzollern așeză pe capul său coroana de rege al României libere și independente.

Noi însă ne facem datoria de cetățeni ai Ungariei și supuși ai dinastiei de Habsburg-Lotharingia. Am crezut, ca îndelunga noastră rabdare și credința noastră pentru patrie și tron în cele din urmă totuși va muia inimile celor puternici și ni se va oferi chiar în interesul monarhiei putința unei vieți naționale și

condițiunile progresului cultural și economic. Așteptările noastre au fost zadarnice. Oprimarea se înteește. Oprimatorii mărturisesc acum pe față că scopul lor este un stat unitar național maghiar și că, prin urmare, noi naționalicește trebuie să ne desființăm. A pornit opera de estirpare și războiul mondial, care acum s'a sfârșit, în gândul opresorilor noștri a avut chemarea să încoroneze opul. Sute de mii de Români și-au vărsat și acum sângele lor pentru patrie și tron, iară patria și tronul au târât în urgie internării pe părinții și frații acestor luptători; patria și tronul au decretat moartea școalei românești, au trimis sbirii lor în adunările noastre bisericești, au pregătit proiectele pentru nimicirea noastră politică, au început ruina noastră economică, au aruncat în temniți zeci de mii de Români, ni-au sugrumat libertatea presei și a cuvântului, patria și tronul s'au conjurat împotriva noastră și ne pregăteau mormântul.

Dar zadarnică este lupta omenească împotriva adevărului și a dreptății. Legea tainică a firii cu necesitate de fier îndrumă întâmplările omenești pe cărarea civilizațiunii ce duce spre desăvârșire, omenimea instinctiv urmează acestei legi. Ea a ajuns la recunoașterea necesității de a sintetiza libertatea individuală și libertatea națională într'o unire superioală a societății omenești. Sinteza aceasta e condiționată însă de desăvârșirea celor două libertăți: individuală și națională. Dacă însă aproape în toate statele civilizate libertatea individuală este desăvârșită ori pe calea desăvârșirii în unele dintre acestea state libertatea națională era încătușată. Războiul mondial s'a făcut pentru descătușarea acestei libertăți. Națiunile trebuie să fie libere, ca astfel între egale drepturi și condițiuni să poată încheia acea mare unire, unire a popoarelor, care va fi chemată să reprezinte o concepțiune superioară pe scara civilizațiunii și să sporească astfel fericirea omenească pe pământ. Toate capetele luminate ale Apusului au mărturisit crezul lor: războiul acesta este războiul pentru liberarea națiunilor, nu de dragul acestor națiuni, ci pentru interesul lumii, pentru interesul omenimii, care numai în chipul acesta e capabilă a păși un pa îna-

înte pe calea fericirii sale. Ideile acestora le-a copt istoria, și apostolul care le vestește, este Wilson, (Traiască Wilson, ovații entuziaste și îndelung repetate).

Pentru învingerea acestor idei au intrat în lupta puterile aliate ale Apusului. Românii de pretutindenea s'au aliat acestor puteri, noi cu sufletul, frații liberi cu armele. Românii și-au făcut și de data asta datoria lor de sentinela a civilizației împotriva brutalității.

Națiunile trebuiesc liberate. Intre aceste națiuni se află și națiunea română din Ungaria, Banat și Transilvania. Dreptul națiunii române de a fi liberată îl recunoaște lumea întreagă, îl recunosc acum și dușmanii nostri de veacuri. Dar odată scăpată din robie, ea — aleargă în brațele dulcii sale mame. Niimic mai firesc în lumea aceasta. Libertatea acestei națiuni înseamnă : — unirea ei cu Țara-Românească. Bucășirea poporului românesc n'a fost urmarea vre-unei legi economice, în care terminologie se ascunde mizeria. Din punct de vedere teritorial, între Nistru, Tisa și Dunăre constituie cea mai ideală unitate economică aproape autarhie. Bucășirea trupului românesc a fost act de barbarie. Distrusă barbaria — uniția tuturor Românilor într'un singur stat este cea mai firească pretensiune a civilizației, (Strigăte entuziaste : așa-i). Teritoriile locuite de Români dela descălecarea lui Traian și până astăzi au fost teritorii românești. Nu există putere de a suci logica până acolo, ca invadările elementelor străine, dirijate pe aceste teritorii în chip artificial și prin abuzul de putere al statului cu scopul desființării noastre naționale, să poată clătina dreptul nostru de proprietate asupra acestor teritorii (așa-i). Așa ceva ar fi sancționarea crimei și ar constitui o pălmuire a civilizațiunii, care principial nu admite substituirea dreptului prin brutalitate. După drept și dreptate Românii din Ungaria și Transilvania dinpreună cu toate teritoriile locuite de dânșii trebuie să fie uniți cu Regatul Român. (Indelungate strigăte și aclamații).

După cum însă cea dintâi reunire de o clipă a elementului românesc la marginile dela răsărit ale lumii civilizate s'a făcut prin sabia lui Mihai în numele unui principiu superior celui ce

năvălise asupra Europei și care acum în zilele acestea spre ușurarea tuturor inimilor, cari bat pentru lumină și libertate, sucombă cu desăvârșire, tot așa această noauă unire de data asta va fi integrală și pentru eternitate, se face prin strălucita învingere a armelor purtate pentru civilizațiune, în numele unei concepții de viață superioară lumii ce se prăbușește. Este principiul libertății adevărate a tuturor neamurilor și cel al egalității condițiilor de viață pentru fiecare individ al oricărei națiuni și este principiul întovărășirii tuturor națiunilor libere într'o comisiune internațională spre a împedea nedreptatea și a scuti pe cei mari și mici deopotrivă.

Unirea tuturor Românilor într'un singur stat numai atunci va fi statornică și garantată prin istoria mai departe a lumii, dacă va răspunde tuturor îndatoririlor impuse prin noua concepție a civilizațiunii, ne va inspira datoria să nu pedepsim progenitura pentru păcatele părinților și ca urmare va trebui să asigurăm tuturor neamurilor și tuturor indivizilor conlocuitori pe pământul românesc aceleași drepturi și aceleași datorinți. Civilizațiunea care ne-a eliberat, prefinde dela noi respectul pentru dânsa și ne obligă să prăbușim în noul nostru stat orice privilegiu și să statorim ca fundament al acestui stat munca și răsplata ei integrală.

Înaintașii noștri pe Câmpul Libertății în 1848 au hotărât așa: „Națiunea română depune jurământ de credință către împăratul, către patrie și către națiunea română“. Împăratul ne-a înșelat (așa-i), patria ne-a ferecat și ne-am trezit că numai credința în noi înși-ne, în neamul nostru românesc ne poate mântui. Să jurăm credință de aci înainte numai națiunii române, dar tot atunci să jurăm credință tare civilizațiunii umane. Câtă vreme vom păstra aceste credințe, neamul nostru va trăi, se va întări și fericiți vor fi urmașii noștri până la sfârșitul veacurilor.

La lumina celor expuse până aci, din încredințarea și în numele marelui sfat al națiunii române din Ungaria, Banat și Transilvania rog Mărita *dunare națională să binevoiască a primi și a enunța ca ale sale următoarele hotărâri.

Resoluțiunea evanghelică

D-l Vasile Goldiș încheind Testamentul vechiu al neamului românesc cetește cu glas înfiorat de emoțiune sfântă proiectul de rezoluțiune:

I. Adunarea națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noemvrie (1 Decemvrie) 1918 decretează unirea acelor Români și tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. (Uragan de aplause, strigăte: Să trăiască, Trăiască România Mare! Lumea să scoală în picioare mâinile se ridică, aclamează cu pălării și căciuli. Plânsete, cu hohote, bat din picioare în podiu, damele flutură batiste în aer și la ochi, un entuziasm indescriptibil. Ora e punct 12).

Adunarea națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Murăș, Tisa și Dunăre. (Voci Trăiască, aclamațiuni. Aprobări).

II. Adunarea națională rezervă teritoriilor susîndicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei, aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta ca principii fundamentale la alcătuirea noului stat român, adunarea națională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va înstrui, administra și judecă în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legislative și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egală îndreptăţire şi deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat.

3. Înfăptuirea desăvârşită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieţii publice. Votul obştasc. direct, egal, secret, pe comune, în mod proporţional, pentru ambele sexe. În vârstă de 21 de ani, la reprezentarea în comune judeţe ori parlament. (Voci: Trăiască femeile! Trăiască! aclamaţiunii pe galerie, damele flutură batistele).

4. Desăvârşită libertate de presă, asociare şi întrunire; libera propagandă a tuturor gândirilor omenesti.

5. Reforma agrară radicală se va face conscrierea tuturor proprietăţilor, în special a proprietăţilor mari. În baza acestei conscrieri desfiinţând fidei-comisurile în temelul dreptului de-a micşora după trebuinţă latifundiile, i se va face posibil ţăranului să-şi creieze o proprietate (arător, păşune, pădure) cel puţin atât, cât să o poată munci el şi familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de-o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potenţarea producţiunii.

6. Muncitorimei industriale i se asigură aceleaşi drepturi şi avantajii, cari sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din apus.

IV Adunarea naţională dă expresiune dorinţei sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comuniunea naţiunilor libere în aşa chip, ca dreptatea şi libertatea să fie asigurate pentru toate naţiunile mari şi mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaţionale.

V. Români adunați în această adunare națională salută pe frați lor din Bucovina scăpați din jugul monarhiei Austro-Ungare și uniți cu țara mamă, România.

VI. Adunarea națională salută cu iubire și entuziasm liberarea națiunilor subjugate până aci în monarhia Austro-Ungară, anume națiunile: ceho-slovacă, austro-germană, jugo-slavă, polonă și ruteană și hotărăște ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VII. Adunarea națională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi Români, cari în acest războiu și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru murind pentru libertatea și unitatea națiunii române.

VIII. Adunarea națională dă expresiune mulțumitel și admirațiunii sale tuturor puterilor aliate, cari prin strălucitele lupte purtate cu cerbice împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru război au scăpat civilizațiunea din ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor națiunii române din Transilvania, Bănat și Țara-Ungurească adunarea națională hotărăște instituirea unui Mare Stat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile, pe care le va afla necesare în interesul națiunii.

În sfârșit vă rog să le primiți și închei cu dorința, că legătura sfântă a celor 14 milioane de Români să ne îndreptățească azi a zice :

«Trăiască România Mare!» (Aplause, elan de insuțelire, strigăte: Trăiască România mare, Trăiască Vasile Goldiș, ora precisă 12 și 10 minute).

Maniu, tâlcuitorul Evanghellei cele nouă.

Sfârșind d-l Vasilie Goldiș în ropotul aplauzelor, se ridică d-l Iuliu Maniu a lua cuvântul. E întimpinat cu frenetice aclamări. A trebuit să aștepte clipe îndelungate pentruca să poată potoli manifestarea de însuflețită dragoste ce a știut să aprindă prin tactul, ținuta și faptele sale în inima fiecărui român. Vorbește tâlcuind cu o minunată iscusință *Evanghelia viitorului românesc*. Rază de rază din luminoasa rezoluțiune o coboară pe căile tainice ale minții în sufletul ascultătorilor, cari îl întrerup.

Vorbirea lui Maniu.

Dacă privim îndărăt la suferințele îndurate de neamul românesc, dacă ne amintim de sângele vărsat, nu știm cum să mulțămim lui Dumnezeu, că ne este dat, nouă, din generația de acum, să trăim aceste timpuri de înălțare. În aceste momente solemne, ne vom purta vrednici de timpurile pe cari le trăim. Vrednicia națională se judecă după înțelepciunea, cuminenția și înălțarea sufletească, cu cari se aduc hotărâri chemate să croiaască soarta noastră.

Noi ne simțim ca orbul care de zeci de ani n'a văzut lumina zilei, când printr'o binefacere dumnezeiască i se deschid ochii și vede lumina sfântă a soarelui. Noi suntem aci ochii poporului, cari văd azi lumina libertății neamurilor. Înainte de a luă hotărâri, trebuie sa ne închinăm înaintea aceloră, cari au ajutat ca lumina aceasta să străbată norii. Aceștia sunt vitejii din glorioasa armată română, (Strigăte viforoase: Să trăiască!) conduși de marele lor căpitan Regele Ferdinand. (Toată adunarea să scoală în picioare și strigă: Traiască Regele Ferdinand! Traiasca Regina Maria!) Nu pot vorbi mai departe, până ce nu las să ne înclinăm capetele noastre înaintea celor morți și apoi înaintea celor vii, cari au luptat pentru înfăptuirea idealului unității Românilor.

Istoria ne-a învățat că nu trebuie să așteptăm nimic dela împărații străini și dela fiii altor neamuri, ci dela propriile noastre puteri. Adevărul ce ne călăuzește acum e că singura noastră forță care ne poate ținea în viitor, e aceea provenită prin unirea tuturor Românilor.

Ce ași putea adăuga încă, ca să întărim convingerea în voi, că unirea tuturor Românilor este o necesitate de viață a Românilor de pretutindeni? Această unire noi avem dreptul s'o pretindem pe baza ființei noastre unitare naționale. Suntem toți de aceeași tradiție și cu aceleași aspirațiuni. Ce ar mai putea să împiedece ca această unire ce există în noi, în sufletele noastre., să se înlătuie în realitate, ca această națiune română să fie un singur trup și suflet?

Toată lumea a recunoscut acum că fiecare popor trebuie să se constituie într'un singur stat, că numai așa poate contribui la înaintarea civilizației mondiale conform însușirilor sale proprii. Îndeosebi noi, Românii din Ardeal și Ungaria suntem în drept să cerem această unire, fiindcă aci la noi e leagănul românismului. Numai o crudă barbarie poate împiedeca ca însuși vatra, leagănul, să fie despărțit, să rămână separat, atunci când toate celelalte se unesc. Și Ardealul trebuie să fie o parte întregitoare din corpul națiunii române. În afară de dorința noastră obștească da a ne apropia de sânul mamei noastre, toate argumentele științifice, sociologice întăresc justiția revendicării noastre, — a înlăptui România mare. (Aplauze vii). Aclamările D-voastre cu cari a-ți înlămpinat proiectul de rezoluție, ce vi s'a cetit înainte, arată dorința voastră vie, care e și dorința lumii culte, care stă alături de noi.

Nimic dar nu ne poate sta în cale să înlăptuim această dorință. Trebuie dar să cerem încorporarea fără întârziere și pe vecie a tuturor Românilor. (Aplauze).

Când voim să înlăptuim acest ideal al nostru, nu dăm numai de prieteni, — ci și de o tabără întreaga de potrivnici, care voiește să împiedece cu toate mijloacele unirea. Pentru înlăturarea oricărei îndoeli a străinilor asupra ce voim să facem

prin uniunea noastră și libertatea noastră națională, — marele stat național român declară că nu voește un imperiu de asuprire. Nu voim ca din asupriți ce-am fost să devenim asupritori. Voim să asigurăm libertatea pentru toți și dezvoltarea pentru toate popoarele conlocuitoare. Marele nostru stat național ține să accentueze că urmează vechiul nostru proverb: Ce ție nu-ți place, altuia nu face. Noi voim pe acest pământ al României mari, să întronăm libertatea națională pentru toți. Voim ca fiecare națiune să se poată cultiva în limba ei, să se roage lui Dumnezeu în credința ei și să ceară dreptate în limba ei.

Noi cari am vărsat lacrimi văzând limba noastră scoasă din școli, biserici, justiție, nu o vom lua altora. Nu vom lua putere dela alții, Nu voim să trăim din sudoarea altora, pentru că noi putem trăi din vrednicia și puterea noastră, prin munca noastră. (Aplauze entuziaste). Numai printr'un regim democratic putem întări țara noastră românească, mai ales când trebuie să ținem seamă de cerințele vieții moderne de stat. Numai având un regim de drepturi și libertăți înlăuntrul țării, vom avea tărie să validăm cauza noastră în afară. Deplină libertate a tuturor straturilor sociale, — e o garanție pentru binele țării. De aceea marele stat național român a pus în proiectul lui de rezoluție acel punct care vorbește de înfăptuirea regimului democratic.

Noi suntem un popor de țărani. Tot ce vedem înaintea noastră, în halne negre și cu frunți luminate, a ieșit din popor. Nici unul nu poate zice că obârșia lui nu este dela plugul român, dela pământul românesc, de unde își scoate credința lui în viitor. De aceea marele stat național cere o reformă agrară radicală ca să se împartă pământ țăranilor, ca această clasă țărănească, izvorul nesecat al forțelor naționale, să fie puternică.

Un neajuns în structura națiunii noastre este că industria și comerțul nu ne sunt dezvoltate.

Trebuie să căutăm să avem nu numai o independență națională, ci și o independență economică, să avem toate din puterile și munca noastră. Să dăm dar toate libertățile acelei

clase care va contribui la dezvoltarea industriei și comerțului nostru. Suferinței îndurate de clasa meseriașilor și muncitorilor în apus, luptele ce le-au dus, — ne pun în poziție să știm ce măsuri trebuiesc luate de cu vreme, pentru înaintarea acestei clase de meseriași și muncitori. Trebuie să profităm de experiențele altora. Trebuie să ne silim ca structura socială a neamului românesc să corăspundă cerințelor moderne.

Trebuie să ținem apoi seamă de greutatea unei tranziții la unire. De aceea marele stat național a hotărât ca până la întrunirea constituantei, să se dea ținuturilor noastre o autonomie provizorie, ca această tranziție să se facă fără greutate. Căci nu în 2—3 zile se poate face o perfectă unitate în organizația administrativă și judiciară.

Națiunea noastră nu poate lăsa apoi din vedere întocmirea generală viitoare a omenirii. Trebuie să ne spunem dar cuvântul și în această chestiune, cerând ca în legăturile mari internaționale să nu domnească rigiditatea unei suzeranități, ci să se aplice frățietatea universală, iar printr'un juriu internațional să se împedecă în viitor colisiunile cu arme.

— Salutăm pe bucovinenii, frați cari au suferit acelaș jug și s'au unit acum cu România.

Cu noi, românii, au suferit jugul neamuri întregi: cehii, slovacii, polonii, etc.

Trebuie să constatăm că lupta lor fără preget pentru independența și desrobirea lor națională a fost o pildă luminoasă pentru noi. (Strigăte însuflețite: Trăiască cehii!) Experiențele lor, faptele lor eroice au fost pentru noi momente de înălțare și întărire, ca să mergem și noi pe acea cărare, ca să ne înfăptuim și noi idealul național, ca să mergem și noi pe acea cărare pentru realizarea visului nostru.

Trebuie dar să ne aducem acum aminte de ei și să le trimetem un dulce salut, dorindu-le întreaga fericire. (Aplauze îndelung repetate).

Avem să mai mulțămim armatelor glorioase ale atantei și diplomaților ei.

E o datorie a noastră să salutăm această alianță a națiunilor antifantei. (Aclamări entuziaste).

Vă rugăm să primiți unanim proiectul nostru de rezoluție. Acest proiect arată cărarea pe care mergând înainte, ne vom putea atinge idealul și să punem temelii unei Români mari și unite, care în veci are să fie, ca în ea să se înfăptuiască spiritul desăvârșitei democrații și dreptatea socială.

Dupa înțeleptul Maniu se ivește la masă socialistul-democrat român I. Jumanca, care cu o vervă oratorică spune următoarele :

Vorbirea socialistului Jumanca

«Preacinstită adunare națională!

În anul 1914, când izbucnise crâncenul război european, când întreagă ~~Benechși/Caintal~~ ~~Ușsua/Franța~~ țara noastră tejură de groază, că cultura franceză, libertatea franceză și republica franceză au să fie dripite de militarismul german, atunci întreagă națiunea franceză, social-democrații și toate partidele într'o singură unitate s'au ridicat și au ținut piept puvoiiului, ce venia dela hotare.

Astăzi e vorba de libertatea, de posibilitatea dezvoltării în viitor a culturii românești și astăzi venim și noi aici, adevărați reprezentanți ai muncitorimei române (Trăiască! Aplauze) din Ungaria, Transilvania și Bănat, venim să ne declarăm în fața preacinstitei adunări, să declarăm în fața internaționalei socialiste, că vrem unirea tuturor românilor (trăiască, aplauze prelungite),

O vrem și suntem gata a lupta cu toate mijloacele pentru înfăptuirea și pentru apărarea ei.

Noi suntem proletari (o voce: ai altora), noi ducem o luptă de clasă.

În lupta aceasta suntem solidari cu toți frații de pretutindea, cu toți suntem pentru transformarea socială, ca fiecare om să fie om liber și stăpân pe sine. (Voce: Bravo!)

Dar solidaritatea aceeași nu o înțelegem în așa fel, ca și mai departe să fim numai sateliții unui singur partid, dar nu vom nici să fim și pe mai departe o clasă fără importanță, o clasă, care n'are la dispoziție mijloacele necesare pentru afirmare și dezvoltare.

De aceea când aderăm la unirea tuturor românilor, vom totodată și posibilitatea de dezvoltare a muncitorimei române, vom să deschidem brațele largi, pentru că în aceasta țară românească nouă sa se desvoalte și să progreseze un popor muncitor, tot așa, cum a progresat popoarele muncitoare din Apus.

Social-democrația nu-i identică cu lipsa simțului național (voci: Trăiască!) Noi nu zicem, că: *Ubi bene ibi patria* dimpotrivă zicem, că unde ți-lpatria acolo trebuie să-ți cauți de ta. De aceea noi nu ne temem, că nu vom avea puterea să ne căutăm drepturile la o viață liberă. (Aprobări)

Când facem declarația aceasta, că aderăm la unire, o facem nu numai pentru că în institutul nostru, în internul nostru, în inima noastră există simțul acesta, ci o facem și cu mintea clară, prin convingerea aceea fermă, ca prin postulatele luate în rezoluția, ce s'a prezentat preșintitei adunări, sunt luate toate acele garanții cari sunt suficiente pentru democratizarea României.

Noi am trăit într'una cu tovarășii noștri unguri. Și mai mult: ei ne-au dat mână de ajutor, de ne-am organizat, ba ce e și mai mult ei au căutat să ne sprijinească, ca și noi să ne putem valida în Internațională,

Dar astăzi a sosit momentul, când declarăm, că suntem solidari cu ei ca clasă, nu le suntem dușmani, dar vrem să fim o *floare singură în buchetul internaționalei*. (Așa-i, aplause).

În Ardeal, în țara ungurească și în Bănat, e adevărat că nu sunt numai muncitori români, ci e fapt, că proletariatul din aceste ținuturi este în majoritate de altă naționalitate; dar pentru noi, socialiștii români, aceasta nu poate fi un motiv, ca să nu aderăm la unire, pentru că noi muncitorii români ne simțim una cu întreg neamul românesc. (Toăiască repetit).

În felul acesta ne-am înțeles în marele consiliu național, în spiritul acesta am lucrat pentru alcătuirea rezoluției înaintate și atunci, când am stabilit punct de punct observările noastre, n'am făcut-o din alte considerații, decât că numai prin acele postulate, după convingerea noastră, se poate asigura adevărata fericire a României.

Aceste puncte noi le putem reprezenta în fața lumii întregi și în fața lumii întregi putem să dovedim, că n'am pășit nici în dreapta, nici în stânga de pe calea social-democrației. Avem drept să înfaptuim aceea, ce voim.

Cu aceste cuvinte închei și declar încă odată, ca atât timp, până când putem lucra pe baza punctelor acestora, o vom face cu toată dragostea și cu tot devotamentul, însă ne susținem ca un partid, ca o clasă cu interese speciale, dreptul, ca și în viitor să luptăm pentru toate punctele din programul partidului nostru social-democrat. (Aplause, aprobări, aclamațiuni lungi).

Astfel în ciuda tuturor așteptărilor și nădejdiilor întemeiate pe minciuni ale guvernanților revoluționari, rezoluțiunea se primește și din partea socialiștilor români, iar președintele Gh. Pop de Bășești vestește stralucind de fericire divină, unirea tuturor românilor sub înalta stăpânire a regelui Ferdinand.

În scopul de a îngriji și pe mai departe de trebuințele națiunii române, deputatul Vaida-Voevod între aplauze propune, iar adunarea alege un mare sfat național de 150 membri.

Episcopul Dr. Radu dela Oradea mare mulțamește cu cuvinte calde vechiului comitet executiv și sfatului național român pentru munca însuflețită desfășurată întru realizarea visului de veacuri. Iar episcopul I. Pap dela Arad încheie ședința nărcăța graind:

Poporul românesc în trecut și acum toate lucrările sale le-a început cu rugăciune și le-a încheiat cu rugă-

ciune. Să zicem și noi: «Inalță-te peste ceruri, Doamne, Dumnezeuul părinților noștri, și binecuvântat să fie numele Tău în veci, că ne-ai învrednicit s'ajungem această mare sărbătoare».

«Sânt rari momentele de sărbătoare în viața omului, ele sânt mai rari în viața familiei și cu atât mai rari în viața unei societăți de oameni, cum și în viața neamului românesc, care a ajuns astăzi, ca să poată da avânt liber cugetărilor și sentimentelor sale și ceace simte să o poată spune fără teamă decât numai fața de Dumnezeu.

«Onorată adunare națională! Episcopatul bisericii române din aceste părți, din Ardeal, Ungaria și Banat a fost totdeauna conștiu de chemarea sa sublimă de păstori ai turnei lui Cristos și ea aare a fost conștiu de îndreptățirea sa naturală de a fi interpretul stării lui sufletești și astfel al sentimentului poporului. (Aclamațiuni: Așa-i! Voci multe strigă: Afară la popor!) Conștiu și de chemarea (Voci: S'a auzim, larmă, se striga: La popor!) să-l sprijinească în toate acțiunile sale, cari tindeau la asigurarea dreptului de existență de afirmarea și de dezvoltarea națiunii române în măsura dreptei sale credințe (Larmă).

Președintele: Linște! Voci: S'auzim!

Ep. Pap: Măreața a fost ziua de 3 15 Mai, când poetul Mureșianu a zis (Lumea auzind de Mureșianu izbucnește în: «Deșteapta-te Române») — și într'aceea se fac și formalitățile de închidere a adunării.

În câmpul lui Horia în fața tribunelor era mulțimea, împărtașindu-se de dulul praznicului prin graiurile

însuflețite ale lui Dr. A. Vlad, Dr. P. Groza, Dr. S. Drăgomir, ale episcopilor Hossu și Dr. Cristea.

Dăm la acest loc

Cuvântarea

cu care Preasfințitul episcop Dr. E. Miron Cristea al Caransebeșului a publicat poporului hotărârea marelui adunări naționale dela Alba-Iulia :

»Sunt aproape două mii de ani, de când împăratul Traian a sădit, a altoit, nobila viță **romană** în trupina vâșoasă a rezistentelui neam **dacic**, dând astfel naștere poporului nostru român.

Ca o sentinelă neadormită și credincioasă a organizației și a civilizațiunii române, a răspândit acest popor lumina culturii latine, prefăcând aceste plaiuri și ținuturi — pe-atunci încă sălbatice — în **Dacia Felix** University Library Cluj

*

Dară năvălirea Hunilor și a numeroaselor horde barbare — câte s'au strecurat pe-aicea în curs de veacuri — nu numai ne-au stingerit în munca și opera noastră, ci ne-au înfrânt pentru multa vreme, și — cecece a fost mai rău pentru noi — ne-au **divizat**, ne-au împărțit.

Astfel cu timpul am ajuns ușor unii în jugul Maghiarilor, dedați dela fire — ca și ceilalți Turani — a trăi din sudoarea altora; — alții au ajuns în robia Turcilor, mai târziu a Germanilor și a țarismului rusesc. Mai lungă a fost robia noastră, a Românilor din Banat, Ungaria și Transilvania, care a durat o mie de ani.

*

Vași amără prea tare sufletele și aș prea întuneca seninătatea acestui frumos prasnuc național, dacă v'ași înfațișa icoana amănunțită a lungilor noastre suferințe din cursul acestor 10 veacuri.

Amintesc numai :

Cum am zăcut veacuri întregi în cea mai neagră iobăgie,
cum am fost proscriși de legile nu numai aspre, ci draco-
nice ale lui Verböczy ;

cum în atâtea rânduri ne-am pierdut pe toți conducătorii ;

cum ne-au sfâșiat chiar credința strămoșească ;

cum au rupt legăturile canonice și firești ale bisericii noastre
cu biserica mamă a fraților de dincolo ;

cum ne-au bătut pastorii, ca să se risipeasca mai ușor
turma ;

cum au hranit cu scump sângele nostru toate lipitorile
lăpădaturilor straine, ș. a. ș. a.

Dară cu toate acestea — precum după vorba lui Alexandru
„**Ceahlăul sub fortună nu cade mușuroi**“ — așa și puterile
neamului românesc n'au putut fi zdrobite pentru totdeauna. Din
contră ! Mulțumită puternicei însușiri a poporului de-a se spori
văzând cu ochii că s'au împlinit fafăcile lui Dobrovodnițu poetului :

„**Barbarii vin, barbarii trec, Românul îi petrece ;**

„**Și — unde unul a căzut — răsar în locu-i zece.**

Astfel codrul neamului a odrăslit mereu, subliniind nu
numai golurile marilor jertfe, ci am fost chiar în stare să dăm
lumii — pe lângă multe altele — și eroi, ca pe **Ioan Corvinul**,
carele — ca și Ștefan cel mare — a frânt puterea semilunei
păgâne, pe **Matei Corvinul**, carele a fost cel mai mare rege
al Ungariei.

Dar cu cât începeau să iasă mai bine la iveala strălucitele
noastre însușiri strămoșești — cu atâta se sileau mai tare tura-
nicii noștri tirani a ne asupri și strămtoră.

Orbiți de gogorița »ideii de stat național maghiar« nu s'au
rușinat a născoci cele mai drăcești căi și mijloace cu scopul
hotărât de-a ne desființa și maghiariza. Deoparte Habsburgii
haini și meșteri întru a sămăna intrigi și discordie între popoa-
rele fostei monarhii, ca astfel să le poată domina și să se poată
susține, de alta parte barbarii de Germani au aliat în fiinii lor
Maghiari pe cei mai triplii ucenici ai imoralei lor devize :

„Macht geht vor Recht.“ Contele negru Juliu Andrassy, pe care intenționează republica maghiara al trimite ca delegat la tratativele de pace, a declarat în camera ungară : „**Că cauza naționalităților din Ungaria este chestie de putere și nu de drept.**“

Mai ales ceea-ce au făcut cu noi în anii din urmă, trece toate marginile. Strigau la cer răzbunare nedreptățile, cari trebuia să le suferim. Ne durea mai ales încătușarea sufletului nostru românesc și răpirea școalelor, căci n'am uitat nici pe o clipă admoniția dela 1848 a marelui **Bărnuz** : „**Și cu cât vor învăța mai mulți Români la școale străine, cu atât va pierde națiunea mai mulți fii.**“ Fiecare fiu înstrăinat era o bucată ruptă cu dureri din trupul nostru.

*

În fața asupririlor și a nedreptăților, pe cari nu le puteam opri, ne-am retras rezignați la vetrele familiilor și la altarele bisericuțelor noastre ; și acolo am strălucit cu neadormită grijă și am salvat scumpele comori ale sufletului : legea, limba datinile stramoșești și toată moștenirea ființei noastre etnice de români.

Dar asupririle aceastea — deși ne-au împestrătat cu străini pământul stramoșesc prin colonizări, de și cu toată forța mijloacelor de guvernament, ne-au înstrăinat orașale, ne-au ținut în neștiință, împiedecând aproape orice progres ; — totuși nu ne-au putut istovi, ci ne-au făcut mai rezistenți, ne-au întărit ne-au încheșat. Iară țara fraților din regatul liber a devenit pentru noi steaua strălucitoare a nădejdelor noastre de mai bine.

Prinzând curaj, am întetit tot mai mult lupta noastră politică, pornită în contra opresorilor noștri, cristalizând tot mai clar ținta aspirațiilor noastre naționale.

La anul 1866 scrie **Papiu Ilarian** unui deputat român din parlamentul ungar : „**Românii să pretindă curat și simplu, ca să fie națiune politică egală... Numai înainte cu curaj și cauza voastră va ajunge la cunoștința Europei — ȘI ATUNCI AȚI CĂȘTIGAT TOTUL.**“

Bătăești: lupte politice ale episcopilor și fruntașilor noștri confucatori, pecetluite cu însemnate jertfe de mucenici naționali, formează pagini strălucite ale trecutului nostru întreg.

Ele au convins pe marile popoare, care conduc destinele lumii, despre sfințenia cauzei noastre și despre îndreptățirea aspirațiilor noastre spre libertate

Și când tiranii noștri seculari au intrat și'n sfințele noastre biserici și ne-au pângărit altarele lor, pe cât de sfinte pe atât și de românești, frații noștri liberi n'au mai putut suferi umilirea noastră. Atunci **și Mai marele fiu** al marelui său părinte **Ioan Brătianu** — în casa căruia s'au cultivat cu sfințenie cultul desrobirii noastre, cu aprobarea plină de însuflețire a tuturor factorilor competenți, urmați de toată țara — a sfătuit din poziția sa plină de răspundere pe Vodă, să scoată sabia și să înceapă lupta alături de acele popoare, pe-a căror steag este scris: „**Infrângerea tirăniei, biruința dreptății și eliberarea popoarelor asuprite.**“

Ajutorul Celui-de-sus a fost ele și cu noi; căci adevăr cuprind cuvintele însuflețitului **Niculae Bălcescu**: „**Dumnezeu a lăsat libertatea pentru popoare; și cine se luptă pentru libertate, se luptă pentru Dumnezeu.**“

După 52 luni de uriașe jertfe și de mult sânge românesc, vărsat în lupte crâncene, a biruit slânta și mântuitoarea poruncă din solia puternicului **Wilson**: **Tot poporul trebuie să aibă libertatea a fi stăpân pe sine și ași croi însuși vitorul și soarta.**“

*

Ca să ne folosim și noi Românii din Banat, Ungaria și Transilvania de dreptul, cuprins în acest evanghelic principiu am venit la această istorică și măreață adunare națională în străvechia Alba-Iulie, de care ne leagă amintirea celor mai crude chinuri și suferințe, dară și cea mai sfântă nădejde.

Deși au trecut veacuri de atunci, totuș și acum aud, cum geme de adânc din fundul temniței regele munților **Iancu**, aud

mai ales suspinele, vaietele și stașiitoarele urlete de durere ale mucenicilor **Horia și Cloșca**, cari aici, pe locul unde stăm acum, au fost trași pe roata.

Sub impresia acestor amintiri amare, sub impresia proaspetelor noastre suferințe din anii războiului, . . . care Român mai poate dori, **să mai trăim în același stat cu Maghiarii**! Cine-ar dori aceasta, nu poate fi Român.

Dar, chiar de s'ar fi șters din sufletul nostru orice amintire a muceniei noastre de veacuri, și încă nu ne putem gândi astăzi la altceva, decât la aceea, ce-au hotărât și făcut trași din Basarabia și Bucovina, adevă la **Unirea cu scumpa noastră Românie**, alipindu-i întreg pamântul strămoșesc.

Aceasta trebuie să fie singura noastră tendință firească; doară idealul suprem al fiecărui popor, ce locuiește pe un teritor compact, trebuie să fie **unitatea sa națională și politică**. Am fi niște ignoranți, vrednici de dispreț și rasul lumii, dacă în situația de azi am avea o altă dorință.

Numai din unirea tuturor Românilor de pretutindenea vor putea răsări astfel de produse și manifestațiuni ale geniului nostru național, cari prin însușirile lor specific românești să contribuie la progresul omenimei.

Daci — oricât ar fi de tare gardul Carpaților, care până acuma ne-a despărțit de frații noștri — totuși azi și aici — în în atmosfera tradițiilor lui Mihaiu Vodă Viteazul — nu pot decât să exclam împreună cu poetul **Rădulescu Niger** :

- »Hotarele de astăzi sunt margini trecătoare,
- »de care timpul råde;
- »Căci el pătrunde'n taina ursitei viitoare,
- »când ele s'or deschide!

Ciasul deschiderei a sosit.

Nu putem și nici n'avem lipsă să retezăm Carpații căci ei sunt și trebuie să rămână și'n viitor inima României; dar tot natul român de pretutindenea trebuie să simțească cum astăzi

prin glasul nostru unanim v'am deschis larg și pentru totdeauna porțile Carpaților, ca să poată pulsa prin arteriile lor cea mai caldă viață românească și ca prin această să ni se înfăptuiască :

• acel vis neîmplinit, copil al suferinții,

• de-a cărui dor au adormit și moșii și părinții.

Am firma convingere că precum noi, — cei adunați la Alba-Iulia am hotărât azi cu glas unanim unirea cu România, așa și glasul întregii națiuni se va concentra azi asupra singurei dorințe, pe care o pot exprima în 3 cuvinte :

Pân' la Tisa !

Cu aceste cuvinte poftesc pe Preasfințitul episcop Dr. Iuliu Hossu dela Ghiula să cetească hotărârea adusă în această privință. —

Poporul extaziat de fericire aclamă frunțașii și făcându-și cruce multumeste lui Dumnezeu pentru răsăritul cel măreț al soarelui libertății naționale.

În chipul acesta demn s'a încheiat marea adunare de întemeiere și clădire a României mari. Totul s'a petrecut în cea mai perfectă ordine și liniște, nici un incident supărător, prin ce am dat nouă și puternică dovadă că suntem pe deplin maturi și vrednici de viitorul de aur ce ne așteaptă.

Terminăm de astădată raportul nostru cu următoarele versuri ce ni le trimite cunoscuta scriitoare Elena din Ardeal :

Răsună clopotul cel mare din turnul sfânt al mănăstirii,

E sărbătoarea libertății, e sărbătoarea înfrățirii,

Răsună văile și munții de cântece de înălțare,

Trăiască steaua libertății, trăiască România Mare !

Mortul neamului.

În ajunul sărbătorilor Învierii, stegarul I. Arion, în drumul său spre «cetatea suferințelor și măririi neamului nostru» spre Alba-Iulia, aparându-și steagul a fost ucis în gara din Teiuș, în mod mișelesc de un glonte unguresc.

Trupul neînsuflețit a fost transportat, ca o jertfa sfântă în cetatea de mărire a lui Mihai și cea de chin a lui Horia, și declarat din partea marelui sfat, de mort al neamului românesc.

Înmormântarea s'a făcut cu mare pompă pe cheltuiala națiunii.

Ce frumos a zis dl. Goldiș că, Hristos prin patima și moarte a mântuit neamul omenesc din sclavie așa și Ioan Arion ne-a mântuit pe noi. Să nu se întristeze mama învăduvita — un frate al mortului e în România, iar altul mai mic e acasă. Pe Ioan Arion îl va eterniza istoria și-l cânta fiicării și fetele dela sate în doinele lor jalnice.

Ședința sfatului.

Luni la 9 ore s'a întrunit marele Sfat al Națiunii Române ales Duminecă de Marea Adunare Națională. Ședința aceea s'a ținut în sala mare a palatului Justiției din Alba-Iulia. Președintele Gheorge Pop de Basești ocupă scaunul prezidial.

Sala e fixată de membrii M. S. N. R. și de auditor numărós. D-nul Dr. Iuliu Maniu cere cuvântul și și propune să se aleagă o comisiune de candidare a

celor 15 membri pentru Consiliul Dirigent, se delegează: P. S. S. episcopii Miron E. Cristea, Iuliu Hossu, d-nii V. Goldiș, Dr. I. Suci, Dr. A. Lazar. Președintele întrerupe ședința, până ce comisia propunătoare își va prezenta lista membrilor dirigenți.

În cursul pauzei dl. Dr. Sf. C. Pop, în baza dreptului vechiu ce-l avea încă până la constituirea noului consiliu, ca fost președinte, pe stegarul Ioan Arion din comuna Agriș, com. Turda-Arieș, care a fost împușcat mișelește de gardiști unguri, în gara dela Teiuș, în drumul său la Adunarea Națională, îl declară de mort al națiunii române și propune ca înmormântarea să se facă pe cheltuielile C. N. R. și să fie înmormântat cu pompă militară, cu orhestră militară.

Ședința se redeschide. P. S. Sa d-l Dr. Miron E. Cristea raportează despre hotărârea comisiei propunătoare, care pentru marele sfat al națiunii române propune de președinte pe d-l George Pop de Bașești, de vice-prezidenți episcopul Dr. Miron E. Cristea, episcopul Hossu, Andr. Bârseanu, Teodor Mihali, de notari ai statului pe d-nii Dr. S. Dragomir, Dr. Caius Brediceanu, Dr. Mihail Popoviciu, Dr. George Crișan, Ghiță Pop. Traian Novac.

P. S. Sa episcopul Miron E. Cristea relevează că a sosit ziua faptelor mari, a trecut ziua vorbelor. Comisiunea de candidare propune de președinte al comitetului executiv, care se va chemă Consiliul Dirigent pe d-l Dr. Iuliu Maniu (ovații).

Membrii în consiliul dirigent se propun și se aleg Dr. V. Lucaciu, V. Goldiș, Dr. Al. Vaida, Dr. St. C.

Pop, Dr. I. Suciu, Oct. Goga, Dr. A. Vlad, Dr. Emil Hațegan, Dr. A. Lazar, Dr. V. Braniște, Dr. Bontescu, Dr. R. Boila, d-l Flueraș și d-l Jumanca.

Sediul acestui consiliu dirigent va fi Sibiul. D-l Dr. Iuliu Maniu în nesfârșite ovații ia cuvântul, mulțumeste pentru încrederea ce se pune în el, accentuează rolul neamului românesc de sentinela a civilizației în orientul Europei. Desvoaltă programul de muncă în liniamente generale și cere încrederea și spriginul întregii națiuni române. Propune ca hotărârea Românilor din Ardeal, Ungaria și Banat de a se uni cu România să se aduca telegrafic la cunoștința M. S. regelui Ferdinand I, guvernului român și corpurilor legiuitoare române. Propunerea se primește cu unanimitate și mare bucurie. D-l Dr. Silviu Dragomir propune ca după actul mare al proclamării unirei să se trimită M. S. regelui Ferdinand următoarea telegrama :

Către Majestatea Sa Regele Ferdinand I.

Adunarea Națională a Românilor din Ardeal, Banat și Țara Ungurească, ținută în Alba-Iulia, glorioasa cetate a lui Mihail Viteazul, a decretat într'un elan de entuziasm fără margini, cu unanimitate, unirea teritoriilor sale cu regatul României.

Vestindu-Vă hotărârea aceasta care încoronează aspirațiile de veacuri ale neamului românesc, rugăm pe Majestatea Voastră, primiți omagiile ce venim a Vi le exprima cu profunză supunere. Traiască M. S. Ferdinand, regele României.

Traiască M. S. Regina Maria!

Traiască Augusta Lor familie!

Traiască România Mare!

Cabinetul român

În ședința de seara Consiliul dirigent s'a constituit în chipul următor:

Dr. Iuliu Maniu, președinte și interne.

Dr. Alexandru Vaida, externe și presă.

Vasile Goldiș, culte și instrucție.

Dr. Victor Bontescu, agricultură și comerț.

Dr. Romul Boila, comunicație.

Dr. Aurel Vlad, finanțe.

Dr. Ștefan C. Pop, războiu.

Dr. Aurel Lazar, justiție.

Dr. Emil Hațiegan, codificatorul în secția justitiară.

Dr. I. Suci, codificatorul dreptului public și organizatorul constituantei.

Ioan Flueraș, sociale.

I. Jumanca, industrie.

Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Valer Braniște și Oct. Goga fara resort.

Graiul sfânt al României.

„Bine ai venit din rai, pasere cu dulce grai“

O Pasăre măiastră împodobită cu tricolorul român, ni-a adus cel mai scump și dulce graiu, solia de bucurie nefermărită a M. Lor, Regelui Ferdinand și Reginei Maria.

Ne închinăm cu adâncă venerațiune stăpânilorilor adevărați ai tuturor Românilor când vestim cititorilor graiurile pline de fericire cerească, trimise prin:

Telegrama M. S. Regelui Ferdinand

Domnului Președinte al adunării Naționale din Alba-Iulia.

„Vestea îmbucurătoare ce îmi aduceți despre mărețul act al unirii cu Regatul Român, săvârșit în vechea cetate a lui Mihai Viteazul, a umplut inima mea de nespusă bucurie și am primit-o cu o vie emoțiune“.

Munca neobosită depusă în cursul vremurilor de bărbați patriotici, purtătorii credincioși ai idealului național, azi și-a găsit răsplata bine meritată. Din lacrimile celor cari au plâns și au suferit, cari au luptat fără preget, din sângele celor cari au muncit pentru înfăptuirea lui, lăsând ca moștenire sfântă credința lor nestrămutată, a răsărit sămânța, a cărei roade azi le culegem ca un dar din cer.

Mulțumesc atotputernicului, că mi-a îngăduit ca prin vitejia ostașilor mei, să pot contribui la această măreață faptă și că împreună cu poporul meu iubit să pot trăi aceste clipe înălțătoare.

Cum am fost părtașul suferințelor și durerilor voastre, așa iau din adâncul inimii parte la bucuria voastră, care este aceea a tuturor Românilor și unind glasul meu cu glasul vostru, zic plin de nădejde într'un viitor frumos: Trăiască România Mare, una și nedespărțită.

FERDINAND m. p.

Telegrama M. S. Reginei Maria.

Domnule Președinte

Răsboiul sfârșit a fost răsboiul nostru sfânt pentru desrobirea Ardealului. Când au plecat ostașii noștri, am fost și i-am văzut. În ochii lor strălucia lumina entuziasmului. Am împărtășit credința lor și am fost părtașa suferințelor și a zilelor grele, prin care toți am trecut.

Pe mulți i-am văzut căzând cu brațele întinse spre Alba-Iulia, cetatea Împlinirii visului nostru.

Mulți, cei mai mulți, erau tineri și dorința lor cea mai înfăcărată era să-și unească mâinile cu frații de peste munți.

Aceeaș credință trăia și în inimile voastre. Când voluntarii Ardealului au venit și au jurat să fie credincioși tronului și steagului României, în ochii lor strălucea aceeaș lumină și când am văzut mâinile lor

ridicate spre cer și auzind glasurile lor puternice, am înțeles că aceeaș hotărâre trăia în sufletele voastre: să vă uniți cu noi și să fim o singură țară, o țară mare.

Ziua măreață a împlinirii visului nostru a sosit și este o zi de biruință, ziua când îmi împreună mâinile și aduc mulțumirile mele Domnului.

Binecuvântat fie ceasul în care trimit această veste Ardealului. Aștept ziua cea mare, când voi veni la Voi să văd falnicii voștri munți, izvoarele, câmpiile și căminurile voastre.

Acuma atâția sânt copiii mei, că mi-i inima plină de nerăbdare, să mi-i strâng la piept.

Domnule președinte

Strălucitoare este ziua zilelor, când după atâta suferință și așa de multe jertfe sântem pentru totdeauna cu toții laolaltă, împlinind în astfel de veacuri, visul de aur al Românilor.

23/6 Noembrie 1918.

MARIA m. p.

Telegrama M. S. Reginei Maria
cătră femeile române, prin d-l Al. Vaida Voevod, Sibiu.

Mulțumesc din inimă Româncelor din Transilvania, Banat și Ungaria, fiice vrednice ale acelora, cari de-a lungul veacurilor au purtat o luptă hotărâtă și plină de jertfe, a cărei biruință a fost văzută Duminecă la Alba-Iulia.

MARIA m. p.

Academia Română

Cătră Președintele Consiliului Dirigent, Sibiu

Academia Română care reprezintă dela întemeierea ei unitatea culturală a Românilor de pretutindenea, trimite salutul ei frățesc Consiliului Dirigent și Adunării care a proclamat unirea politică a Românilor din Transilvania, Bănat și Țara-Ungurească prin actul lor, gândul statornic al neamului nostru.

P. Poni m. p., I. Negruzzi m. p., I. Mehedinți m. p., Gr. Antipa m. p., D. Onciul m. p., Dr. V. Babeș m. p., Țițeica m. p., Densușianu m. p., Bianu m. p., A. Lăpădat m. p., Bogdan m. p., V. Pârvan m. p.

Comitetul național dirigent în Sibiu

De ieri, Luni 9 Decembrie n, Comitetul dirigent, ales de marea adunare din Alba-Iulia, și-a luat reședința în orașul nostru. Birourile diferitelor resorturi au fost așezate în clădirea fostei Comande militare, din strada Cisnădiei, unde noul Guvern românesc și-a și început fără amânare lucrările sale.

La oarele 5 p. m., când Comitetul dirigent, se afla în ședință, s'au prezentat membrii Consiliului național din Sibiu și fiind primiți imediat, au salutat noul Guvern, prin rostul prezidentelui A. Bârseanu, cu următoarele cuvinte:

*Domnule Prezident,
Dlor membri ai Consiliului național
dirigent!*

În numele Consiliului național român din orașul și comitatul Sibiu, precum și în numele întregii populațiuni românești din aceasta parte a țării, Vă salut călduros și Vă zic din adâncul inimii: Bine ați venit în mijlocul nostru!... Bine ați venit în

acest oraş, unde înaintaşii noştri s'au întrunit de atâtea ori, voind să-şi croiască o soartă mai bună!

În conferinţe naţionale, în întruniri mai restrânse, ba într'o vreme chiar în cadrele unei diete ardelenne, ei căutara să dea la iveală greutăţile ce-i apăsau şi să asigure un viitor mai fericit pe seama urmaşilor lor, în aceste plaiuri atât de frumoase, dar până acum atât de nenorocite.

Nizuinţele lor, însă, se lovira de piedeci mai mari decât puţerile lor, şi cele mai multe silinţe ale lor rămaseră, decenii, ba chiar veacuri întregi, zadarnice.

Dar în sfârşit bunul Dumnezeu avú mila şi de neamul nostru mult încercat şi iată!... în mijlocul cataclismului general răsare şi pentru noi soarele libertăţii. Poporul nostru, de astădată stăpân pe soarta sa, îşi poate exprima liber voinţa sa şi şi-a şi exprimat-o zilele trecute în cefatea lui Mihai Viteazul, hotărând să ducă de aici înainte o viaţă neatârnată, pe temelii sănătoase, democratice şi în cadrele unui Stat unitar naţional, care să cuprindă întreg neamul nostru: «de la Nistru până la Tisa».

Cu ducerea la îndeplinire a acestei măreţe hotărâri, pe care în zadar au visat-o veacuri întregi înaintaşii noştri şi la care înainte cu câteva luni mulţi dintre noi abia îndrăzneau a ne cugeta, aţi fost încredinţaţi D-Voastre, domnilor membri ai Consiliului dirigent, şi spre acest scop V'aţi şi întrunit în oraşul nostru.

E mare şi frumoasă problema, ce aveţi să o deslegaţi, şi suntem mândri, noi sibienii, că lucrarea măreaţă, cu care aţi fost însărcinaţi, o inauguraţi în mijlocul nostru, între zidurile vechiului oraş în care au cugetat şi au muncit odinioară un Şaguna, un Bărnuz, un Barit şi ceilalţi vrednici tovarăşi ai lor, trecuţi din viaţă.

A făuri, însă, viitorul unui popor este nu numai o problemă măreaţă, ci totodată una din cele mai grele şi împreună cu cea mai mare răspundere. Şi astfel, când venim să Vă salutăm din adâncul inimei noastre româneşti, ne dăm totodată seamă pe deplin de munca grea ce Vă aşteaptă, ca să puneţi

femele unui viitor mai fericit pe seama neamului nostru, pe femeile hotărârilor epocale, luate la Alba Iulia.

D-voastră, domnilor, sunteți chemați să prefaceți în faptă acea, ce s'a decis cu atâta însuflețire în principiu în adunarea din 1 a lunii de față (Decembrie).

În deosebi veți avea să cimentăți pentru toate timpurile legăturile între aceste părți ale vechei Dacii și între celelalte teritorii locuite de neamul nostru, căutând soluțiuni fericite și pe deplin mulțamitoare pentru toți locuitorii ținuturilor, în care ne aflăm. Veți avea mai departe să darânați multe din întocmirile nedrepte ale trecutului și pe ruinele lor să clădiți un viitor mai bun și mai drept în toate ramurile vieții de stat: în administrație, în justiție, în învățământ, în relațiile economice și financiare cu un cuvânt: în tot ce constituie organismul unui stat modern.

Nu mai puține și nu de mai puțină însemnătate vor fi lucrările, ce trebuie să le îndepliniți pe terenul social. După restabilirea ordinii și după liniștirea sufletelor, agitate în mod firesc în urma schimbărilor mari prin care trecem, veți avea să îndreptați energiile din nou spre muncă rodnică și singură mântuitoare, ocrotind interesele muncitorilor și peste tot stabilind relații sănătoase între pământ, capital și muncitori.

Iată numai câteva din problemele grele, ce Vă așteaptă. Și, Vă mărturisesc cu toată sinceritatea, că m'aș îndoi în reușita probei, la care veți fi supuși și care pretinde o putere de judecată solonică și o muncă herculică, dacă n'aș cunoaște devotamentul D Voastre pentru cauza națională, hotărârea D-voastre de a face tot ce Vă sta în putință pentru asigurarea unui viitor mai fericit pe seama neamului din care facem parte, înțelegerea D-Voastre pentru întrebările ce bat la poarta vremii, bărbăția de a nu va da înapoi în fața nici unei piedeci, bărbăție, de care ați dat dovadă și până acum.

Astfel avem cu toții buna nădejde, că aceia, cari au avut îndrăzneala a da piept cu leul dela Nemea și cari nu s'au înfricoșat de hidra dela Lerna vor fi în stare a curăți și grajdul lui Augias și a ne aduce merele de aur din grădina Hesperidelor.

La îndeplinirea acestor numeroase și grele lucrări pentru asigurarea viitorului națiunii noastre, gata suntem și noi sibienii, ca toți ceilalți români de bună credință din Ardeal, Banat și Tara Ungureasca, a Vă da cu toată hotărârea noastră de ajutor, bine știind, că ajutându-Vă pe D-Voastră, membrii Consiliului nostru dirigent, ajutam reușita cauzei noastre naționale.

Înainte, deci, fără amânare și fără preget, la lucru!

Dumnezeu este cu noi; el ni-a arătat calea ce duce spre mântuire. Să o urmăm cu încredere și fără șovăire!

Pașiți cu bărbăție, și noi vă vom urma cu credință.

Încă odată; Fiți bine veniți în mijlocul nostru și încununate fie lucrurile ce le începeți, cu laurii biruinței desăvârșite!

Trăiască Comitetul nostru dirigent; Trăiască România întregită, una și nedespărțită; trăiască toți luptătorii pentru asigurarea viitorului și pentru mărirea noastră națională! —

La această vorbire de bineventare a răspuns președintele Consiliului dirigent, dl *Dr. Iuliu Maniu*, într'o cuvântare călduroasă și plină de înțelepciune, în care a declarat, că noul Guvern românesc a venit cu bucurie și încredere în Sibiu, dându-și seamă de însemnătatea istorică a acestui oraș pentru noi Români și de lucrările îndeplinite aici în interesul cauzei naționale. A declarat mai departe, că Comitetul dirigent este ferm hotărât a începe lucrările sale cu toată energia, delaturând întocmirile nedrepte ale trecutului și pe ruinele lor a inaugura un viitor mai bun și mai sigur pentru poporul nostru. Oratorul încheie, indemnând cu toată căldura atât Români sibieni, cât și în genere, pe toți Români de bine, să dea Comitetului dirigent tot sprijinul lor în aceasta operă de reorganizare și de crearea unei sorți mai bune pe seama națiunii noastre.

Vorbirea înimoasă și înțeleaptă a-lui *Dr. Iuliu Maniu* făcu o impresiune adâncă asupra tuturor celor de față. — După aceea urmară prezentările.

În deobște sosirea la Sibiu a Consiliului dirigent a produs mare bucurie în sânul populației românești din oraș. Clădirile noastre publice au fost înpodobite din prilejul acesta cu

steaguri naționale. — Noi încă salutăm noul Guvern național cu toată însuflețirea, dorindu-i succes desăvârșit.

Solii Ardealului în fața Tronului

Trimiși Ardealului și ai părților mărginașe Ungurene și Bănățene au sosit Vineri la 5 ore p. m. în metropola românismului, unde li s'a făcut o primire împărătească. Li-au eșit spre întâmpinare premierul Brătianu cu întregul său cabinet, generalii Prezan și Ștefănescu, o seamă de foști ministri, fruntașii Ligei Române, membrii Academiei Române, delegații regimentului ardelean «Avram Iancu» în frunte cu colonelul Bogdan și delegațiunea Sașilor în frunte cu președintele coloniei săsești Dr. Franc.

Primarul Bucureștilor Halăceanu rostește discursul de bineventare, căruia răspunde episcopul Cristea grăind: Am venit să predăm Transilvania, Banatul și teritoriile românești din Ungaria, să le predăm Regelui tuturor Românilor și să ne închinăm tronului și stăpânirii românești. — Episcopului Cristea răspunde premierul Ionel Brătianu: În numele tuturor cari au suferit în războiu, în numele celor cari au luptat cu cuvântul și cu fapta pentru mărirea și veșnicia neamului, în numele tuturor cari se bucură din adâncul inimei și se bucura veacuri de-a rândul de izbavitorul act al unirii tuturor Românilor, Vă zic bine ați venit!

În ziua următoare la orele 10 s'a slujit la mitropolie din partea înaltului cler în fața Regelui, a prințului Carol, a tuturor miniștrilor și a întregului corp diplomatic un Te Deum. După slujba divină Regele

a privit splendida defilare a trupelor. La orele 12 trimișii Ardealului sunt conduși în sala festivă a Tronului. Aici dl Vasile Goldiș pășește în fața Regelui și cu glas înfiorat de sfînșnia momentului citește actul unirii: «Românii din Transilvania, din Banat și Țara Ungurească, strânși în număr ne mai pomenit de mare la Alba-Iulia, au hotărât cu o însușețire sfântă unirea lor și a teritoriilor românești subjugate, cu Regatul Român. Prin unirea aceasta, prin unirea Basarabiei și a Bucovinei, s'a împlinit visul cel de o mie de ani al neamului românesc: unirea într'un singur stat a tuturor Românilor. Unirea aceasta este un rezultat firesc al legilor istorice, e cerința de drept și inevitabilă a civilizațiunii, în ciuda tuturor prigonirilor și înjugărilor păgâne neamul românesc a rămas pînă astăzi unul și nedespărțit etnicește stăpînind în aceleași hotărâ geografice pămîntul cucerit de împăratul roman Traian. Bogăția acestui pămînt a fost încontinuu exploatată de străini; nedreptatea aceasta însă se înlătură azi cu desăvârșire. Progresul civilizațiunii pretinde o viețuire a națiunilor într'o unire și armonie perfectă și de ordin superior, care asigură libertatea, dreptatea și egalitatea națiunilor mici și mari.

Unirea aceasta într'un singur stat a trebuit să fie înfăptuită prin mii de suferințe și sacrificii. Istoria se face prin legile tari neînduplecate, mai pe sus de orice putere omenească, dar obiectul și mijlocul acestor legi este bietul om muritor.

Fericiți sântem noi Români de azi, că prin noi savârșește istoria actul marelui al unirii Românilor într'un

singur stat român. Fericiti că aveți un Rege mare, care a înțeles chemarea sfântă a istoriei.

Ai fost luceafărul conducător al sufletului românesc, pentru aceea, Sire, noi îți aducem pământul strămoșilor noștri, și tot atunci noi îți aducem și sufletul tuturor Românilor de azi, cari locuiesc în Transilvania, Banat și țara Ungurească. Primește cu dragostea cu care îți-o aducem hotărîrea de unire a acelor țări. Primește jurământul de fidelitate și omagiul celor 4 milioane de Români, locuitori pe acel pământ și întinde asupra lor scutul puternic al Majestății Tale. Patru milioane de Români oțeliți prin suferințe și tari în credință ca stânca din munții frumosului Ardeal, strigă azi în extaz de fericire: *Trăiască M. Sa, Regele Ferdinand, trăiască M. S. Regele!* BAU Muri, Gentur, in aiscity schmp Odrasle ale dinastiei românești, trăiască în veci România-Mare! —

În urma citirii adresei de omagiu care a stârnit în ființa celor de față valuri de emoțiune sfântă și a coborât în ochii M. Sale a Regelui unde de fericire cerească, dl Vaida Voivod predă Regelui pergamentul unirii. M. Sa, luând în mâna Sa regală icoana înfăptuirii visului de veacuri răspunde grăind:

În numele Românilor din vechiul regat, al Românilor, din Basarabia și Bucovina astăzi pe veci uniți, cu profundă recunoștință primesc hotărîrea fraților noștri de peste Carpați, de a săvârși unitatea națională a tuturor Românilor și declar pe veci în regatul român toate teritoriile locuite de Români dela Tisa până Nistru. Cu dragoste nețarmurită mi-am închinat viața scumpului meu popor, plin de credință în menirea

lui istorica. Prin lupte și prin jertfe Dumnezeu ni-a ajutat să înlăptuim azi aspirațiile noastre cele mai sfinte. Mulțumindu-i în adâncul sufletului ne îndreptăm gândurile către aceia cari cu sângele au clădit noul temel al dezvoltării noastre naționale. Prin devotament necintit pentru opera lor vom arăta recunoștința noastră și vom asigura roadele binefăcătoare ale crudelor încercări.

Pe acest temel al unei puternice democrații a vieții frățești între popoare vom răspunde totodată simțămintelor aliaților noștri, alături de cari am luptat pentru marea cauză a libertății și dreptății în lume. Să trăiască

România în veci unită!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Generalul Moșoiu.

Incunjurat de statul său major fiul Ardealului generalul Moșoi, generalisimul trupelor din Transilvania în clocotul de aclamări sincere a miilor de Români, sfințit de svoul blând sărbătorește al clopotelor, a intrat în ziua de 24 Decembrie 1918 în Sibiu.

De numele său legendar se leagă glorioasele lupte date în jurul Sibiului acum doi ani. Atunci colonelul Moșoi, comandant al unei brigăzi de infanterie, a trecut ca fulgerul munții, înscriind luminoase pagini de glorie românească, și băgând groază în dușmanul care să topea în fața viteazului comandant.

Munții Negovanului, Veștemul, Sadul, Rășinari, Poplaca, sunt martori vitejiilor și glorioaselor fapte de arme ale ostașilor lui. La Orlat însuși Falkenhain, faimosul general german al armatei germane a dat vitejia ostașilor români conduși de marele erou Moșoiu și a dat cunoscutul ordin de zi din 10 Septembrie 1916 laudând fără rezervă eroismul lor.

Fiul Ardealului Moșoiu a fost zidul de care totdeauna s'a prăbușit năvala furioasă a diviziilor nemțești. Iar când luptele ajunseseră să se dele pe creștetul munților, tot Moșoiu a fost acela care, cu braț de oțel a stavilit puhoiul oștirilor de sânziuri ale kaizerului. Muntele Robu, munții Coti, Omul de Piatră, Cărbunariul, Perișan, Poiana Spinului, Spinul unde a căzut în luptă însuși prințul Henric de Bavaria și unde cu câteva mii de ostași colonelul Moșoiu, a ținut timp de două luni de zile piept numeroaselor divizii nemțești, rămân pentru vecie locuri de biruință. Aici s'au pricinuit cele mai groaznice și cele mai sângeroase pierderi pentru dușman.

Cine a văzut pe colonelul Moșoiu în vârtejul luptelor, nu va putea uita nici odată pe arhanghelul, cum îl numeau ostașii, — care înfruntând moartea luptă

col la col cu soldații în tranșee, deși era comandant de divizie.

Neamului nostru românesc de pe aceste plaiuri i-a fost hărăzit deosebit noroc ca din Ardeal, din ținuturile Branului, să se ridice marele erou, și bunul Dumnezeu a sădit în pieptul acestui viteaz toate simțămintele, tot sufletul neamului românesc.

Prin brațul lui de fer loveau Români Ardeleni, dând lovituri de cumplită mânie, mânie pornită din adâncul sufletului lor ars de nelegiuiri și fărădelegi, dușmanului de veacuri.

Mai pe urmă în vara anului 1917, când trufașul general Makensen pornit să calce în picioare armata română s'a isbit în munții Vrancei de acelaș erou, și Răchitașul, și frumoasa valea Susitie au fost mormântul hoardelor teutoane răpuse de viteaza divizie a generalului Moșoiu / Central University Library Cluj

Maiestatea Sa Regele Ferdinand, Regele tuturor Românilor, cel mai viteaz dintre regi a cunoscut aptitudinile acestui fiu al Ardealului și i-a încredințat comanda tuturor trupelor, cari vin să ne mântue să desrobească toate olaturile locuite de Români. Nici un petec de pământ românesc nu va fi scăpat din vedere. Acesta e dorul sfânt, porunca firii românești și a marelui ei Stăpânitor.

Ce mărturie mai grăitoare că Regele nostru ne iubește, că ne cunoaște dorurile, de cât aceasta, dându-ne de comandant suprem pe acela, care-i mândria Ardealului, și care prin faptele eroice, a știut să înalțe la atâta glorie numele de Român Ardelean.

Te fericim, vlăstar al nostru care prin faptele tale Te-ai făcut mândria noastră. Chezășia dragostei noastre nefățărite și admirației adânci, o face, o Generale! miile de glasuri ale Românilor veniți de pretutindenea, iar

numele Tău celtuit în nesfârșitele urale este prinosul inimilor noastre pline de recunoștință.

Fie prea mărit numele Tău! Dintre noi Te-ai ridicat, ești, și vei fi veșnic al nostru!

Intrarea în Sibiu

a generalului MOȘOIU, generalismul armatei române din Ardeal

Infrigurarea fiorilor de fericire cerească stăpânește Sibiul Românilor. Sufletul tuturor arde în para neobișnuită cu luciri dumnezeiești. Chemarea inimii, a inimii românești deslanțuită din obezile tirane, a strâns întreg cuprinsul să întâmpine pe marele Leș și Cluzbavitorul fiu al Ardealului pe generalul Moșoiu trimis de **marele Rege Ferdinand** al tuturor Românilor, trimis să ia în veșnică stăpânire moștenirea străbună.

Se fac pregătiri pentru o primire de mântuitor, pentru primirea strălucita a aceluia, care a făcut cu vitejii săi ostași în câmpia Sibiiului Golgota jertfelor de sânge.

Marti în 24 Decembrie pe la oarele 11 glasul maiestru al telefonului vestește sosirea trenului în gara la 12^{1/2}.

Trupele românești aflătoare în Sibiu, conduse de maiorul V. Dimitriu (Vânători 10), capitanul M. Crucian (Art. 4) și locotenentul Hiescu (Cav. 24) ies în ținuta de paradă și se postează în fața garii. Plutonul de onoare al Legiunei române cu fanfara intră în gară,

unde așteaptă șeful apărării și siguranței publice Dr. St. C. Pop cu întreg statul major și întreg corpul ofițerilor dela Legiune.

La 12^{1/2} trenul împodobit cu flamura românească intră în gară. În ușa vagonului apare figura maiestoașă a generalului de neam ardelenesc Moșoiu, cu privire sigură, stăpânit de demnitate română și învăluit în lumina dragostei neprihănite de frate, de frate adevărat. Lumea îl întâmpină cu un potop de aclamări. Fanfara Legiunii române intonează imnul regal pe care-l ascultăm cu capetele descoperite.

Ofițerul de legătură salașluit mai de demult în Sibiu, face prezentarea militară, în urma căreia generalul Moșoiu e primit de șeful apărării și siguranței publice Dr. St. C. Pop, cu o vorbire în care a zis cam următoarele:

Die general!

În numele neamului românesc, în numele tuturor Românilor din Ardeal, Banat și Țara Ungurească, estazați de însuflețire curată și de fericire necunoscută până acum, Vă zic din adâncul inimii: Bine ați venit!

V'am așteptat așa de mult, V'am așteptat de veacuri trudnice, dar lumea rea și mulțimea vrășmașilor fără inimă V'au împiedecat cu uneltiri viclene și meșteșugiri diavolești intrarea de izbandă.

Acum doi ani marele nostru Rege (trăiască, aplauze frenetice) și înțelepții lui sfetnici au hotărât să înscrie cu sânge drepturile noastre de veacuri asupra pământului strămosesc.

Și ați venit! A trebuit însă să faceți și voi Golgota jertfelor de sânge a neamurilor. Munții și colinele, câmpiile și văile Ardealului au cerut să fie împodobite cu florile sângelui, râurile și izvoarele și Oltul nost' bătrânul să-și îmbujoreze undele cu sânge românesc. Da, toate au cerut multe jertfe dureroase.

Și iarăși oarba brutalitate a trebuit să zadărnicească avântul vitejiei românești, pornirea atât de însuflețită, de măreață pentru înlăptuirea idealului, a visului nostru de aur.

Dar n'am desnădăjduit. Conștiința adevărului ca brutalitatea n'are nici un drept de existență, a fost pururea vie în sufletele noastre. Știam, luminați de credință că va sosi ceasul mare și sfânt al unirii noastre a tuturor. Și prăbușirea brutalității și a minciunii a urmat aducând răsplătirea chinurilor și a jertfelor noastre de veacuri.

Iată Turda vicleană zace la picioarele marelui nostru rege Ferdinand și deasupra Clujului blastămat fâlfaie mândrul tricolor românesc!

Veniți în numele sfânt al idealului. Veniți în numele marelui rege pentru a desăvârși opera noastră de biruință dela Alba Arhanghelului Mihai. Fiți bineveniți!

Trăiască marele nostru Rege, rege al tuturor Românilor! Trăiască Maiestatea Sa Regina Maria, superioară tuturor crăieselor din lume, care prin dragostea Sa și devotamentul Său față de neam și țară a devenit îngerul neamului românesc.

Trăiască armata glorioasă! Trăiască România-Mare!

După potopul de aplauze și aclamări generalul Moșoiu cu fața scaldată în undele fericirii negrăite și cu fiori de sfântă emoțiune în glas, răspunde grăind cam astfel:

Români!

Înfiorat de sfinte emoțiuni pășesc în Sibiu, în centrul acesta românesc, unde s'a lucrat atât de mult și atât de însuflețit pentru înfaptuirea idealului sfânt și mare al unirii tuturor Românilor.

Vin stăpânit de nestramutata voința de a desăvârși și înveșnici faptura măreață a visului de veacuri.

Vin hotărît să desrobesc și să iau în stăpânire și cel mai mic sat locuit de suflet românesc. (Aplauze frenetice). Nu ne vom da în laturi dela nici un sacrificiu pe care îl va cere România-Mare, una și nedespărțită. Este pentru mine îndoit de plăcut și mi-e inima plină de negrăită fericire ca mi-a hărăzit Domnul să viu eu aici, unde am luptat acum doi ani pentru idealul înalt ce ne robește sufletele. Au fost multe și dureroase jertfe, dar n'am descurajat, căci am luptat pentru idei sublime, ceea ce ni-a asigurat recunoștința și admirația lumii întregi.

Astăzi călăuziți de aceleași porniri, de aceleași idealuri, venim întovarășiți de admirația aceasta câștigată cu jertfe de sânge. Venim în numele drepturilor omenești, a drepturilor de veacuri, în numele civilizațiunii care poruncește ca frații de un sânge să fie uniți sub o singură stăpânire națională. (Aplauze: trăiască generalul Moșoiu!)

Vin dela București și Vă aduc salutul marelui nostru Rege Ferdinand, al Regelui tuturor Românilor, cu promisiunea ca toate dorințele Voastre se vor împlini.

Trăiască marele nostru Rege Ferdinand I.
Trăiască Maiestatea Sa Regina Maria!
Trăiască România-Mare.

Vorbele din urmă au fost acoperite de un adevărat potop de aplauze și aclamări aduse la adresa Casei Domnitoare.

Fanfara Legiunii cântă «Deșteaptă-te Române», în sunetele căreia se face ieșirea în piața din fața gării, unde viteazul general trece în revistă trupele românești, cari îl așteptau pline de însuflețire și într'o ținută ireproșabila. *BCU Cluj / Central University Library Cluj*

Strada gării e pădure de oameni, cari toți îl aclamă cu frenezie pe generalul Moșoiu. La poarta de triumf îl așteaptă Consiliul național județanesc, în frunte cu neobositul și înțeleptul prezident Andreiu Bârsan, primăria și consiliul săsesc.

Aici vorbește emoționat până la lacrimi dl Andreiu Bârsan, care încearcă simțeminte divine, întâlnindu-și în viteazul general al biruinții noastre pe fostul său elev.

Și în rasboaie oțelitul general stăpânit de sentimentele cele mai dulci ce poate surprinde inima de fiu recunoscută în fața părintelui sufletesc, pe care după lungi ani de muncă și luptă îl regăsește tot izvor de însuflețire patriotică și înțelepciune strălucitoare îi răspunde cu adâncă demnitate agrăindu-l «dle Profesor».

Mai vorbește și ajutorul de primar Hochmeister staruind cu prea vadita intenție asupra caracterului săsesc al orașului (lipsa totală de steaguri românești pe casele săsești). I se răspunde asigurând poporației străine ordine și liniște, ca să poată munci neconturbată și să se desvolte nestingherită. Dar se va purcede cu toată rigoarea față de aceia cari vor fi ispitiți să lucre fie cu vorba, fie cu fapta împotriva faptuirii idealului nostru sfânt, pentru realizarea căruia am luptat de atâtea veacuri.

De aici având deoparte pe iubitul său profesor Bărsan, iar de alta parte pe ministrul de războiu Dr. Șt. C. Pop, își face intrarea în oraș. În frunte merg călărașii chipeși ai Materului Sibului. Stradele gem de oameni dornici de a vedea pe generalul Moșoiu pe care-l cunoaște și-l îndumnezește de acum doi ani întreaga Mărginime.

* *

Prin intrarea glorioasei armate române pe pământul desrobit, s'a sfințit pentru totdeauna trăinicia hotărîrii nestrămutate a întregului neam adusă la Alba Iulia. Instrăinatul Ardeal și-a regăsit dulcea mamă, la sânul careia a aleigat înfiorat de bucurie.

Cele mai mărețe și mai dumnezeiești zile din istoria unui neam ne-a fost dat să le trăim.

Să cuvine deci să fim și vrednici de ele.

